

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Cizí slova ve sportovní publicistice

diplomová práce

Autor: Lukáš Lis

Vedoucí DP: PhDr. Milena Nosková

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

25. dubna 2008

.....

Poděkování

Děkuji PhDr. Mileně Noskové za pomoc a věcné připomínky při psaní diplomové práce. Dále děkuji Mgr. Vladimíru Drbohlavovi za zpřístupnění archivu České televize a sportovním komentátorům České televize za cenné názory a informace.

Anotace

Diplomová práce na téma Cizí slova ve sportovní publicistice je složena z části praktické a teoretické.

Teoretická část se zabývá charakteristikou publicistického stylu se zaměřením na publicistiku sportovní. Dále se věnuje procesu přejímání cizích slov do české slovní zásoby a v neposlední řadě představuje použité prameny a znázorňuje jejich vývoj až do současnosti.

Praktická část vychází z analýzy jazykového materiálu mluvené a tištěné sportovní publicistiky. Uvádí příklady často používaných cizích slov v české sportovní publicistice, porovnává předválečné sportovní periodikum se současným specializovaným deníkem a osvětluje názory profesionálů na přejímání cizích slov do oblasti sportovní publicistiky.

Annotation

This diploma thesis „Foreign words in the sports publicism“ consists of a theoretical part and a practical part.

The theoretical part deals with characteristics of publicistic diction in the particular sports publicism. Then it discusses the process of taking-over foreign words into the Czech lexicon and it also presents the sources used.

The practical part stems from the lingual analysis of spoken and written sports publicism. It gives examples of commonly used foreign words in Czech sports publicism, compares a periodical dating before the Second World War with a contemporary professional magazine and shows professionals' opinions of taking-over foreign words into sports publicism.

Obsah

Anotace	3
Obsah	4
Úvod.....	6
1. Publicistika	9
1.1 Pojem publicistika.....	9
1.2 Publicistický styl.....	10
1.2.1 Obecně o stylu	10
1.2.2 Jazykový styl.....	10
1.2.3 Publicistický styl.....	11
1.3 Psaná publicistika	14
1.4 Mluvená publicistika.....	15
1.5 Sportovní publicistika	16
2. Přejímání cizích lexikálních jednotek	17
2.1 Typy lexikálních jednotek podle původu.....	18
2.1.1 Slova a slovní spojení citátová.....	18
2.1.2 Slova a slovní spojení přejatá	18
2.1.3 Kalky.....	18
2.1.4 Přejaté významy, sémantické kalky.....	19
2.2 Internacionalismy.....	19
2.3 Vrstva slov cizích podle P. Hausera	20
2.3.1 Podle přizpůsobení slovům domácím	20
2.3.2 Podle stáří přejetí	21
2.3.3 Podle jazyků, z kterých bylo slovo přejato	21
2.3.4 Podle funkce cizích pojmenování	22
2.4 Zapořádání cizích slov do české slovní zásoby	23
3. Charakteristika analyzovaných pramenů	24
3.1 Česká televize	24
3.1.1 Vývoj České televize	24

3.1.2 ČT 4 Sport.....	25
3.1.3 Sportovní pořady České televize	26
3.2 Deník Sport	27
3.2.1 Vývoj deníku Sport.....	27
3.2.2 Sport magazín	28
3.2.3 Nedělní sport.....	28
3.3 Jihočeský sportovní týdeník.....	29
4. Obecně o cizích slovech ve sportu	31
5. Psaná publicistika	32
5.1 Současná tištěná sportovní publicistika	32
5.2 Psaná sportovní publicistika 1. pol. 20.století	37
5.3 Psaná sportovní publicistika na internetu	41
6. Mluvená publicistika	46
6.1 Současná mluvená sportovní publicistika.....	46
6.2 Televizní sportovní publicistika minulosti	51
6.3 Mluvená sportovní publicistika na internetu	53
7. Ofsajd či postavení mimo hru?.....	54
8. Přehled cizích slov sportovní publicistiky	56
9. Vyhodnocení dotazníků.....	59
Závěr	62
Použitá literatura	66

Úvod

Sport je jedním z nejpobulárnějších způsobů trávení volného času. Mladí lidé sportují aktivně, sní o kariéře vrcholového sportovce, o olympiádě či jiných světových soutěžích. Starší pak sportu alespoň fandí a sledují ho. Sport představuje fenomén pro všechny bez rozdílu věku, pohlaví i vzdělání. Neexistuje asi člověk, který by se nikdy nedíval na sportovní přenos v televizi nebo si nepřečetl jakýkoliv novinový článek týkající se sportu. Mnozí dychtí po informaci, jak dopadl jejich oblíbený tým či hráč. Málokdo však věnuje pozornost formě a uspořádání článku. Nemnoho lidí se zaměří na jazyk novináře či komentátora sportovního přenosu. Jaká slova publicista vybírá? Jak jsou vybraná slova srozumitelná? Odpovědi na takové otázky je tato diplomová práce.

Rok 1989 byl velmi významným mezníkem v celosvětové historii. Pro většinu zemí tzv. socialistického bloku znamenal vyvrcholení boje za svobodu a demokratický režim. Po více či méně úspěšných transformacích se tyto státy začaly obracet od Východu k vyspělé západní Evropě. Západní kultura se stále přesouvá čím dál více na východ a v rámci globalizace stírá rozdíly mezi jednotlivými národy. Nejinak je tomu i v případě národních jazyků. Postkomunistické státy byly zaplaveny vlnou anglických lexémů a ve většině případů „byly donuceny“ zahrnout některá cizí slova do vlastní lexikální zásoby.

Dnes si některé obory nedokážeme bez anglických termínů ani představit. Například v oblasti výpočetní techniky bychom našli pouhé minimum „neanglických“ slovíček. Nutno přiznat, že informatika se bez angličtiny neobejde.

Jak je to v oblasti sportu a sportovní publicistiky? Tuto otázku bude řešit právě tato diplomová práce. Bude nás zajímat, zda je opravdu rok 1989 tím mezníkem, od kterého se angličtina dostávala do oblasti sportu. Cílem diplomové práce je zmapovat slova cizího původu (nejen anglická), která se

objevují ve sportovní publicistice. Pokusíme se objasnit důvody užívání cizích termínů ve sportu, jejich výhody a nevýhody. V neposlední řadě se pokusíme zodpovědět otázku, zda by sportovnímu publicistovi stačil k práci samotný český jazyk či nikoliv.

Zaměříme se na sportovní publicistiku mluvenou i psanou. Užívání cizích slov budeme proto zkoumat ve dvou typech médií (televize a tisk). Aktuální televizní publicistiku budeme analyzovat z vysílání veřejnoprávní České televize a v oblasti tištěné publicistiky nám „poslouží“ jediný celoplošný sportovní deník v České republice – deník Sport (vydavatelem je společnost Ringier). Pro velkou rozšířenost internetu se dotkneme také sportovní publicistiky na českých sportovních serverech.

Pokusíme se porovnat četnost užívání cizích slov v jednotlivých typech médií, ale budeme se snažit i o srovnání periodik dřívějších dob s aktuální publicistikou.

Co se týče metod výzkumu, pokusíme se o navázání kontaktu se sportovními komentátory a v kladném případě je poprosíme o názory na danou problematiku. Aktuální publicistiku budeme zkoumat sledováním výše uvedených médií, starší televizní nahrávky se pokusíme získat z archivu České televize a po výtiscích starších sportovních novin budeme bádát v Českém národním archivu.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Publicistika

První kapitola se bude zabývat vymezením pojmu publicistika a dotkne se terminologických problémů, které existují v této oblasti. Dále poskytne náhled na publicistický styl jako na jeden z funkčních stylů a bude se věnovat charakteristice publicistiky sportovní a její diferenciaci na publicistiku psanou a mluvenou.

1.1 Pojem publicistika

Pojem publicistika je v odborné literatuře definován různě. Velmi se liší také přístup autorů ke vztahu publicistika - žurnalistika. Někteří odborníci nevidí v těchto termínech rozdíl a považují je za synonyma, někteří tyto dva pojmy kategoricky odlišují.

Podle Čechové je publicistika chápána jako „žurnalistická nebo spisovatelská činnost v hromadných sdělovacích prostředcích, která slouží k informaci o aktuálních otázkách a komentuje je“, zatímco žurnalistiku vymezuje stejná autorka jako „činnost v hromadných sdělovacích prostředcích (zvl. v novinách, časopisech, rozhlase, televizi, apod.), novinářství, dále také jako obor zabývající se touto činností; jindy se tím rozumí pouze denní tisk, noviny.“¹

Publicistika bývá charakterizována jako součást žurnalistiky. Lze proto žurnalistiku chápat jako synonymum pro celý obor novinářství, publicistiku pak jako její součást s funkcí hodnotící, získávací a přesvědčovací.

„Předmětem publicistické činnosti může být stejně událost jako pouhá myšlenka, tedy věc, která se udála, ale také podnět duchovní povahy.“²

¹ ČECHOVÁ, Marie, et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha : ISV nakladatelství, 2003. s. 206. ISBN 80-86642-00-3.

² OSVALDOVÁ, Barbora, et al. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. s. 14. ISBN 80-246-0248-2.

Laikové příliš nerozlišují ani mezi pojmy publicistika-zpravodajství. Mezi odborníky však panuje shodné stanovisko, které odlišuje publicistiku od zpravodajství právě zmíněným přesvědčováním, hodnocením a získáváním. „Zpravodajství má především funkci informační a definiční, snaží se aktuální události bez prodlení zachytit, popsat a předat (za pomoci technických prostředků) různě diferencovanému publiku. Doménou publicistiky, ať už se k recipientům obrací písmem, zvukem či obrazem, je hledání souvislostí, vyslovování názorů, komentářů, mínění a stanovisek k většinou již známým faktům.“³

1.2 Publicistický styl

1.2.1 Obecně o stylu

Obecně rozumíme pod pojmem styl „vnější jednotný ráz uměleckého díla, člověka, doby. Mluvíme tedy o architektonickém stylu, stylu odívání, životním stylu apod. Styl vzniká jako výběr a uspořádání jednotek v jakékoli oblasti lidské činnosti, utváří se záměrnou aktivitou tvůrčího subjektu (autora, producenta) a je různou mírou ovlivňován okolnostmi vzniku a cílem, jemuž má výsledek stylizačního procesu sloužit.“⁴

1.2.2 Jazykový styl

Jazykový styl je jednou z oblastí velké množiny obecných stylů. Prof. Jedlička definuje jazykový styl jako „charakteristický způsob organizace, výstavby jazykového projevu založený na výběru a využití jazykových prostředků.“⁵ Tento výběr vyhovuje určité funkci a cíli komunikace. Dojde-li

³ OSVALDOVÁ, Barbora, et al. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. s 14. ISBN 80-246-0248-2.

⁴ CHLOUPEK, Jan, et al. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Praha : SPN, 1991. s. 15. ISBN 80-04-23302-3.

⁵ JEDLIČKA, Alois, FORMÁNKOVÁ, Věra, REJMÁNKOVÁ, Miloslava. *Základy české stylistiky*. 1. vyd. Praha : SPN, 1970. s. 9.

k zobecnění souboru výrazových prostředků plnících například stejnou funkci, dojde k vytvoření tzv. funkčního stylu.

1.2.3 Publicistický styl

S pojmem a vymezením publicistického stylu nesouhlasí zdaleka všichni čeští lingvisté. Je pravda, že publicistika je souhrnem několika vzájemně nepodobných skupin textů. Současní lingvisté upozorňují na rozkolísanost mezi texty zpravodajskými a například analytickými (úvodníky, komentáře, apod.) či publicisticko-beletristickými.

Publicistický styl se vyznačuje především funkcí informativní, dále plní funkci persvazivní, působící a ovlivňovací. Bečka hovoří o dvou slohových druzích, které jsou v publicistickém stylu zastoupeny – informační sloh a sloh úvahový.⁶ Vše vyplývá také z výše zmiňované definice publicistiky. Tato žurnalistická oblast má za úkol informovat (sloh informační) a předpokládá se, že publicista zapojí subjektivní názory – hodnotí, přesvědčuje, apeluje (sloh úvahový).

Pro současnou českou publicistiku je příznačné také užívání cizích slov. M. Čechová ve své práci *Současná česká stylistika* konstatuje, že „výskyt slov přejatých v publicistických textech je výrazný, i tehdy, kdy se pro komunikaci nabízejí české protějšky, plně adekvátní významově i funkčně, navíc zcela běžně užívané v jiné komunikační sféře (*brífink, párty, imunita, priorita*)“

Publicistický styl se mezi základními funkčními styly objevuje poprvé v práci F. Trávníčka. Před ním se o novinářském stylu zmiňuje B. Havránek (1932). J. V. Bečka zmiňuje novinářský jazyk jako jednu ze tří kategorií jazyka praktického (*Úvod do české stylistiky*, 1948). Větší pozornost je na publicistický styl zaměřena až od lingvistické konference v Liblicích (1954) věnované stylu a stylistice. S existencí publicistického stylu již počítá např. monografie M. Jelínka *O jazyku a stylu novin* (1957) a kolektivní práce

⁶ BEČKA, Josef Václav. *Sloh žurnalistiky*. 1. vyd. Praha : Novinář, 1986. s. 8.

Kapitoly z praktické stylistiky (1955, 1957). Stylovým otázkám publicistiky se věnuje A. Jedlička v díle *Základy české stylistiky* (1970) a *Spisovný jazyk v současné komunikaci* (1974, 1978). Publicistickým projevům se věnuje nakonec i J. V. Bečka v knize *Jazyk a styl novin*.⁷

V současné době se objevují diskuse o existenci publicistického stylu jako jednotě rozličných útvarů (např. objektivní zpráva vs. fejeton). Nikdo již ale nezahrnuje publicistiku pod jiný funkční styl. Je zřejmé, že se odlišuje od ostatních především měnící se formou i obsahem v souvislosti se společensko-politickou situací. Přestože patří publicistika mimo ostatní skupiny, má k nim blíže než kterýkoli jiný styl. Ve svých promluvách zahrnuje totiž prvky projevů prostěsdělovacích stejně jako odborných či uměleckých. Tato vnitřní diferencovanost je dána rozličnými útvary uvnitř publicistiky („zpráva, komentář, úvodník, analyzující novinový článek, sloupek, fejeton aj.“)⁸ Pro tuto vnitřní nejednotnost se v publicistických projevech setkáme i s protikladnými výrazovými prostředky (slova hovorová vs. knižní, česká vs. přejatá, nociónální vs. emocionální).

Jazykové rysy publicistických projevů jsou ovlivněny především faktem, že publicistika musí pružně reagovat na aktuální dění ve společnosti. Z tohoto důvodu je potřebná jistá modelovost způsobů vyjádření. Publicista si tímto modelem usnadňuje práci, zároveň čtenáři tato modelovost ulehčuje orientaci.

Publicistika produkuje slova či slovní spojení, která se jeví v dané době jako stabilní, postupně se z nich však stávají lexémy dobově proměnné. Tato slova a slovní spojení nazýváme publicismy (*praní špinavých peněz, politické spektrum*).

Dalším jazykovým rysem publicistického stylu je automatizace či aktualizace jazykového vyjádření. „Automatizací rozumíme tedy takové užívání jazykových prostředků, a to buď izolovaných nebo vzájemně

⁷ ČECHOVÁ, Marie, et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha : ISV nakladatelství, 2003. s. 209. ISBN 80-86642-00-3.

⁸ ČECHOVÁ, Marie, et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha : ISV nakladatelství, 2003. s. 211. ISBN 80-86642-00-3.

spojovaných, jaké jsou pro určitý úkol vyjádření, totiž takové, že sám výraz nebudí pozornost, vyjádření po stránce formy jazykové se děje a je přijímáno jako konvenční...Aktualizací naopak rozumíme užití jazykových prostředků takovým způsobem, že samo budí pozornost a je přijímáno jako neobvyklé, jako zbavené automatizace, dizautomatizované.“⁹

Mezi charakteristické rysy publicistického stylu patří také obraznost vyjádření, užití módních výrazů, frazémů, novinářských klišé, apod.

⁹ HAVRÁNEK, Bohuslav. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura.. In HAVRÁNEK, B., WEINGART, M. *Spisovná čeština a jazyková kultura..* 1. vyd. Praha : Melantrich, 1932. s. 52-53.

1.3 Psaná publicistika

Tato forma představuje články a útvary v novinách či časopisech. Je ovlivněna především rychlostí a pružností při zpracování informací. Publicista musí pohotově reagovat na aktuální dění a jeho reakce vychází zpravidla již druhý den na stránkách deníků.

V běžném denním tisku nalezneme většinou informace různorodého charakteru. Z toho vychází členění publicistických žánrů a útvarů. K nejčastějším patří zpráva (krátká či rozsáhlejší zpráva v podobě článku), oznámení, reportáž, úvodník, komentář, glosa, polemika, interview, fejeton, sloupek či medailonek.

Periodika lze rozdělit podle obsahu jejich zájmu a podle způsobu formálního uspořádání do dvou větších skupin – bulvární noviny a noviny seriozní.

Bulvární noviny jsou charakteristické sklonem ke skandálním a výjimečným tématům především ze světa známých osobností. Jejich uspořádání bývá obvykle velice nápadné. Barevné velké nadpisy většinou zakončené vykřičníkem, veliké fotografie a malé množství textu – to jsou typické znaky formálního uspořádání bulvárních deníků.

Seriozní noviny zaujímají také velmi důležitou roli, protože jejich hlavním posláním je co nejobjektivněji informovat čtenáře o aktuálním dění ve společnosti. Přináší informace z politiky, společnosti, ekonomie i ze sportu. Oproti bulváru obsahují více textu, zatímco fotografie pouze přibližují určitou zprávu a ve většině případů jsou černobílé. Na české žurnalistické scéně je v poslední době trendem bulvarizovat i seriozní tisk. Na vině je vyšší oblíbenost bulvárních deníků a potřeba prodejnosti i méně oblíbených seriozních novin.

V obou typech deníků i časopisů se uplatňuje výše jmenovaná modelovost. Představuje ji shodné řazení rubrik či kapitol v rámci jednoho periodika (např. nejaktuálnější problémy – z domova – ze světa – ze sportu).

1.4 Mluvená publicistika

Základní mluvenou publicistiku představuje televizní a rozhlasové vysílání. M. Čechová ale upozorňuje, že „s pasážemi typu mluvené publicistiky se setkáváme také v některých řečnických projevech, zvl. v politickém řečnictví, ostatně i v publicistice při zamýšlené persvazivnosti moderátorských a jiných projevů existují přesahy do řečnického stylu, jindy při záměrné prezentaci bezprostřednosti shledáváme přesahy do stylu prostědělovacího.“¹⁰

Oproti publicistice psané zde má publicista relativně málo času na přípravu projevu. Některé pořady jsou sice předtočené, přesto ale jejich moderátor v menší či větší míře improvizuje. Vysoká míra improvizace a spontánnosti se projevuje především u přímých přenosů, nejvíce asi u komentovaných sportovních utkání.

Menší dobu na přípravu mají i redaktoři zpravodajských pořadů. Na rozdíl od žurnalistů informuje televize i rozhlas o aktuálním dění ve většině případů ještě týž den v hlavním večerním zpravodajství. Při důležitých akcích se setkáváme s živými vstupy přes den a s ještě vyšší mírou improvizace a spontánních projevů (povodňové zpravodajství, volby, atentáty 11. září aj.)

Základem mluvené rozhlasové i televizní publicistiky je hovorová vrstva spisovné češtiny. Přesto ale pozorujeme v současné době změny a přechody od spisovné češtiny k jazyku nespisovnému, většinou obecněčeskému. Důvodem může být jistá nepozornost nebo „nevzdělání“ publicisty, někdy jde ale o cílenou formu, jak se přiblížit například mladým divákům či posluchačům.

Již několikrát zmiňovaná modelovost usnadňuje práci publicistům i v televizi a rozhlasu. Modely spatřujeme jak v denním programu vysílání, tak v osnově jednotlivých pořadů. Divák se může spolehnout, že svůj oblíbený pořad naladí v určitý den a hodinu. Stejně tak již předem ví, jak bude jeho oblíbený pořad formován.

¹⁰ ČECHOVÁ, Marie, et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha : ISV nakladatelství, 2003. s. 234. ISBN 80-86642-00-3.

1.5 Sportovní publicistika

Sportovní publicistiku nalezneme díky populárnosti sportu v televizi, rozhlase i na stránkách denního tisku.

Jedná se o specifický druh publicistiky díky svým neobvyklým jazykovým rysům. Nejmarkantnějším rozdílem ve vztahu k ostatním publicistickým útvarům je asi emocionalita v projevech televizních a rozhlasových komentátorů přímých přenosů. Komentátor prožívá zápas spolu s divákem a dávno zapomenuté jsou doby, kdy suše a bez emocí popisoval, co se právě odehrává na hřišti nebo jen četl jména hráčů, kteří jsou zrovna u míče. Současní komentátoři se „nebojí“ do mikrofonu křičet, plakat a používat nejrůznější přirovnání a vtipné poznámky pro oživení přenosu (viz. příloha VI). Díky přímému přenosu dochází i u takových projevů k posunu k nespisovné češtině. V tomto případě je na vině nejčastěji rychlost, kterou musí komentátor popsat dění na hřišti.

Odlišné nejsou jen přímé přenosy, ale například i sportovní zpravodajství. Na rozdíl od zpravodajství klasického jde ve sportovním především o to, aby publicista recipientovi okomentoval strohou statistiku o vývoji utkání.

Modelovost se uplatňuje i v tomto druhu publicistiky. U již zmiňovaného fotbalového přímého přenosu si může být divák jistý, že utkání začne představením sestav obou týmů, trenérů, rozhodčích, informacemi o návštěvnosti na stadionu a až poté se bude komentář věnovat zahajovacímu výkopu.

2. Přejímání cizích lexikálních jednotek

Přejímání cizích slov a lexikálních jednotek obecně je ústředním tématem této diplomové práce. Tato kapitola poskytuje teoretický náhled na proces přejímání a osvojování cizích slov do české slovní zásoby.

Přejímání cizích slov či slovních spojení je jedním ze způsobů obohacování slovní zásoby. Skupiny jazyků se ovlivňovaly a přejímaly své lexikální jednotky již odnepaměti. V dávných dobách ovlivňovala nejvíce naši slovní zásobu latina, díky níž se k nám dostávala i řecká slova. V české slovní zásobě lze nalézt velké množství germanismů a z poslední doby především anglicismy. V české lexikální zásobě samozřejmě existuje i mnoho slov původem z ostatních slovanských jazyků.

P. Hauser uvádí, že „z latiny se přejímala slova z oblasti vzdělání a školství...z němčiny se přebírala slova souvisící s feudálním řádem...názvy vojenské pronikly z románských jazyků, z francouzštiny a španělštiny...české odborné názvosloví oborů humanitních a přírodovědných vzniklo pomocí přejímání z ostatních slovanských jazyků.“¹¹

¹¹ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha : SPN, 1986. s. 165-166.

2.1 Typy lexikálních jednotek podle původu¹²

2.1.1 Slova a slovní spojení citátová

Jedná se o slova přenesená z cizího jazyka do české slovní zásoby a užívaná v něm zvláště v jistém sociálním, profesním a kulturním okruhu. Pravopis si zachovávají původní, zčásti i výslovnost a odlišují se od domácího morfologického systému (*computer, enjambement, show, moucha tse-tse, science fiction,...*)

2.1.2 Slova a slovní spojení přejatá

a) prvním typem jsou slova, která dosud považujeme jako cizí, protože označují pro uživatele méně běžné skutečnosti. Často u nich platí rozkolísaný pravopis, v současnosti se však projevuje tendence k počešťování (*dubbing i dabing, džajv i jive, marketing i marketink*)

b) slova a slovní spojení zcela vžitá, která již stačila zdomácnět vlivem historického vývoje nebo tím, že se pojmenovaná skutečnost stala běžnou. Může jít o slova společná se staroslověnštinou či o přejatá slova v období humanismu, národního obrození atd. Tato slova patří v současné době do centra systému. V něm ovšem existují slova, která mají různý příznak cizosti.

2.1.3 Kalky

Jedná se o zvláštní skupinu jednotek z hlediska přejímajícího jazyka motivovaných. Do této skupiny patří kalky slovotvorné, frazeologické, sémantické a slova hybridní. Slovotvorné kalky vznikají překladem slovotvorných částí cizích slov (především němčina, francouzština, řečtina, latina). U frazeologických kalků „jde často o tzv. rozložené vazby slovesné,

¹² FILIPEC, Josef, ČERMÁK, František. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 1985. s. 121-122.

synonymní s jednoslovnými slovesy.¹³ Hybridními složeninami jsou nejčastěji slova s předponami elektro-, foto-, moto-.

2.1.4 Přejaté významy, sémantické kalky

Do této skupiny patří lexémy, které vznikly díky kulturnímu vlivu jazyka. Vzniknout mohly i další podobné významy u lexémů s obdobnými základními významy. Jde zvláště o přejímání významů v případech mezijazykové homonymie. Příklady: *pionýr, brigáda, úderník*.

2.2 Internacionalismy

Internacionalismy či lexikální jednotky mezinárodní představují slova, která jsou společná více jazykům, především jazykům světovým. Internacionalismem nemusí být nutně celé slovo či slovní spojení. Existují také internacionální morfémy (*-ismus, -ista, maxi-, kilo-*) či internacionální frazémy-kalky (*jablko sváru, krokodýlí slzy*). Za mezinárodní lze označit také okřídlená slova. P. Hauser je definuje jako „sentence historických osob, spisovatelů nebo literárních postav, které se váží k určité konkrétní situaci.“¹⁴ (*Heureka!, Veni, vidi, vici*).

Internacionalismy se dají tvořit také z vlastních jmen pomocí přímého přenesení, metaforou či metonymií (*císař, koňak*), nebo odvozením od vlastních jmen (*einsteinium, gotika*).

¹³ FILIPEC, Josef, ČERMÁK, František. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 1985. s. 122.

¹⁴ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha : SPN, 1986. s. 165.

2.3 Vrstva slov cizích podle P. Hausera

Jiné dělení cizích slov představil P. Hauser v publikaci *Nauka o slovní zásobě* (s. 51). Cizí slova dělí do čtyř velkých skupin:

- a) podle přizpůsobení slovům domácím
- b) podle stáří přejetí
- c) podle jazyků, z kterých bylo slovo přejato
- d) podle funkce

2.3.1 Podle přizpůsobení slovům domácím

Hauser uvádí dva krajní póly pomyslné osy. Na jednom konci stojí slova zcela přizpůsobená a na opačném slova zcela nepřizpůsobená. Zcela přizpůsobená slova nazýváme slovy zdomácněnými. Jedná se o slova, u kterých si uživatelé neuvědomují jejich cizí původ (*škola, kalendář, cihla*).

Uprostřed pomyslné osy stojí slova, která jsou pro uživatele zcela běžná, přesto ale mají určitý rys cizosti. Takovým rysem může být výskyt hlásek, které se v neutrálních českých slovech nevyskytují (*g – guma, generál, gymnázium; f – fyzika, nafta*) nebo odlišnou kombinací hlásek (*automobil, koalice, pneumatika*). V psané podobě pak výskyt neobvyklých písmen (*x – praxe, box; ú uprostřed slova – skútr, kúra; ó – chlór, sólo; w – interview*). Signálem pro prozrazení cizího původu je v psané podobě i psaní i/y odlišně pro česká slova (*kritika, rival, diktát*). V této skupině nalezneme však i slova, jejichž cizost poznáme jen zkoumáním jejich původu (*motor, panel*). Na rozdíl od skupiny slov zdomácněných si v této skupině uživatelé slov jejich cizost uvědomují.

Na konci pomyslné osy stojí slova nepřizpůsobená. Tak říkáme slovům, která se stále cítí jako cizí. Hauser do nich řadí pojmenování cizích reálií a slova citátová. Cizích reálií užíváme vždy ve vztahu k cizímu prostředí (cizí měny, jídla, nápoje, zvyklosti, zeměpisné jevy,...). Příznak

cizosti pozbývají tato slova v okamžiku, kdy se rozšíří i v domácím prostředí (*kajak, džem, koňak*).

Jak vyplývá z výše uvedeného, hranice mezi slovy přizpůsobenými a nepřizpůsobenými je plynulá a záleží na postupném vývoji. Mezi nepřizpůsobená patří stále slova nesklonná (*lady, šodó*).

K nepřizpůsobeným slovům patří kromě pojmenování cizích reálií ještě slova citátová. Jedná se o „cizí lexikální prvky, které si uchovaly svou původní podobu a do slovní zásoby se zpravidla vůbec nevčleňují.“¹⁵ Některé se jeví jako částečně přizpůsobené, poněvadž je lze skloňovat (*happy end – happy endem*). Hauser uvádí, že citátová slova pocházejí nejčastěji z oblasti právních termínů (*de iure, de facto*), charakterizačních výrazů (*gestapo, wehrmacht*), ustálených formulí a konverzačních obrátů (*pardon, faux pas*) a jiných výrazů (*hobby, show*). Zároveň uvádí, že slova citátová užíváme ve snaze po exkluzivě vyjadřování, intelektualizaci projevu.

Citátová slova se liší od klasických citátů, jimiž bývají celé věty v cizím jazyce, mnohdy autentické výroky slavných postav.

2.3.2 Podle stáří přejetí

Čím delší doba uplyne od přejetí, tím pozitivnější dopad to má na zdomácnění slova. Slova, která čeština přejala již dávno již plně zdomácněla (*škola, tabule*). Mezitím novější slova se ještě přizpůsobit nestačila a jejich cizost je stále pociťována (*angína, transfúze*). Nejnovější slova se přejímají s novými skutečnostmi nebo s celými zájmovými a vědeckými obory (*make up, laser*).

2.3.3 Podle jazyků, z kterých bylo slovo přejato

Čeština přejímala v určitých dobách slova ale i celé okruhy přejatých slov. Zkoumání však není snadné, zvláště u zdomácnělých slov a slov dávno

¹⁵ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha : SPN, 1986. s. 53.

přejatých odhaluje prameny jen speciální etymologické bádání. Česká slovní zásoba přejímala v minulosti slova z řečtiny, latiny, němčiny, francouzštiny, angličtiny, italštiny, španělštiny, portugalštiny, maďarštiny, ruštiny, polštiny, srbochorvatštiny, slovenštiny a exotických jazyků (turečtina, arabština, hebrejštiny, perština, indické jazyky, čínština, malajština, indiánské jazyky a eskymáčtina). Tyto jazyky tvoří tzv. prameny přejetí.

S touto skupinou slov souvisí i slova mezinárodní. Tato slova se vyskytují v několika jazycích. Oblastí výskytu takových společných slov bývají jazyky evropské nebo jiné země, v kterých se evropskými jazyky mluví (Severní a Jižní Amerika, Afrika, některé asijské země). Většina mezinárodních slov má prameny v klasických jazycích (řečtina a latina), menší počet jich pochází z angličtiny, francouzštiny a italštiny.

Před automatickým přenášením slov varují příklady lexémů, které jsou sice běžné ve více jazycích, ale znamenají v nich pokaždé něco jiného (miliarda x bilión, peron x schodiště, keksy x zákusky).

2.3.4 Podle funkce cizích pojmenování

Cizí názvy jsou společné většinou i jiným jazykům a usnadňují dorozumění odborníkům. Na rozdíl od domácích slov není cizí lexém zatížen vedlejšími významy. Proto jsou cizí slova užita především v odborném názvosloví.

Při fungování cizích slov v české lexikální zásobě může dojít k těmto situacím:

- a) cizí slovo nemá domácí alternativu – nutnost užívat cizí slovo, které postupným rozšířením zdomácní. Cizím zůstává pouze v případě, že pojmenovává cizí reálie
- b) cizí slovo má domácí alternativu – v tom případě existují oba tvary spolu jako synonyma a užití se neliší. Odlišnosti mohou nastat ve slohových příznacích.

2.4 Zapojování cizích slov do české slovní zásoby

Lexikální jednotky cizího původu jsou rozmístěny mezi póly slov citátových a zcela počestěných. Cizí slova přecházejí postupně na periferii české lexikální zásoby a podle míry své potřeby se mohou dostat do oblasti přechodu nebo dokonce centra systému.

- a) pokud nemají cizí slova přízvuk na první slabice, dochází k jeho přechodu a zároveň i ke změně výslovnosti hlásek typických pro cizí jazyky
- b) dochází buď k zachování původního pravopisu nebo k jeho rozkolísání a tvoření dublet; zároveň pak dochází k počestění slov
- c) do jaké míry jsou cizí slova začleněna do systému se projevuje také morfologickou utvářeností přejatých slov. Proto v české lexikální zásobě nalezneme slova neskloňná, či neskloňná i skloňná nebo slova skloňující se podle českého vzoru
- d) u zdomácnělých slov lze nalézt i jeho odvozeniny a složeniny
- e) dalším stupněm je sémaziologicko-onomaziologická derivace na základě podobnosti a vytváření polysémie
- f) přejatá slova nemusí vytvářet pouze polysémii, ale i homonymii
- g) cizí slova se stávají synonymy, jsou členy synonymických řad
- h) přejatá slova vytvářejí dílčí systémy spolu s domácími

3. Charakteristika analyzovaných pramenů

Ve třetí kapitole dojde k představení hlavních analyzovaných pramenů této diplomové práce. Analýze byla podrobena publicistika mluvená i psaná. Mluvenou publicistiku zastupuje Česká televize. Současná psaná publicistika je zastoupena deníkem Sport a „historický“ tisk zaměřený na sport reprezentuje Jihočeský sportovní týdeník z let 1922 – 1937.¹⁶

3.1 Česká televize

Zástupcem mluvené publicistiky byla vybrána Česká televize, protože jde o celoplošné veřejnoprávní médium, které má ve své struktuře zavedenou specializovanou sportovní redakci a vysílá vlastní sportovní publicistické pořady. Ostatní televize vysílají z oblasti sportu pouze přímé přenosy a krátké sportovní zpravodajství v rámci večerních zpravodajských relací. Veřejnoprávní televize se může pyšnit zkušenými sportovními publicisty, kteří mají většinou odpovídající vzdělání (tělovýchovné či žurnalistické). Česká televize nově zavedla specializovaný kanál ČT4 Sport, díky němuž má prostor věnovat se i méně populárním sportům.

3.1.1 Vývoj České televize

, resp. Československá televize započala svou činnost 1. května 1953, kdy bylo zahájeno zkušební vysílání ze Studia Praha v Měšřanské Besedě. Za pravidelné bylo televizní vysílání prohlášeno 25. dubna 1954. Zpočátku televize vysílala pouze tři dny v týdnu (v létě jen dva dny), v listopadu 1953 se počet vysílacích dnů rozšířil na čtyři, v roce 1955 na šest dní v týdnu a od 29. prosince 1958 televize své pořady vysílala po celý týden.

¹⁶ Zdvojená hláčka „n“ není překlepem ani chybou, jde o doslovný přepis názvu periodika

Dne 10. května 1970 bylo vysílání Čs. televize obohaceno o druhý program. V lednu 1979 byl v Praze zprovozněn nový objekt televizního zpravodajství na Kavčích horách. Prvním lednem 1993 se datuje nová koncepce programů vysílaných Českou televizí, které byly přejmenovány na ČT1 (dřívější ČTV), ČT2 (dřívější F1) a ČT3 (dřívější OK 3). V současné době provozuje Česká televize kanály ČT 1, ČT 2, od roku 2005 první kontinuálně zpravodajský program ČT 24 a o rok později uvedla do provozu sportovní kanál ČT 4 Sport.

Co se týče sportovních akcí, tak již 11. února 1955 byl uskutečněn první přímý televizní přenos, a to hokejové utkání mezi celky ČSR a IF Leksand ze Zimního stadionu v Praze a prvním barevným přenosem bylo Mistrovství světa v lyžování z Vysokých Tater (rok 1970). Nejzáslužnějším činem veřejnoprávní televize ve vztahu k sportovním divákům bylo jistě zavedení digitálního sportovního kanálu ČT 4 Sport v roce 2006.

3.1.2 ČT 4 Sport

spustilo své vysílání 10. února 2006, v den zahájení Zimních olympijských her v Turíně. Kanál vysílá denně od osmi hodin do půlnoci a jeho prioritou je český sport v celé své možné šíři. ČT 4 Sport je digitálním kanálem, proto se o něm nedá hovořit jako o celoplošné stanici. Vývoj počtu domácností, které vyhovují příjmu televizního signálu ČT 4 Sport má vzestupnou tendenci. Zatímco v roce 2006 mohlo tento kanál sledovat pouhých 320 tis. domácností, o rok později se stal sportovní kanál dostupný pro bezmála půl milionu rodin, což představuje asi 13,5 % domácností s televizním přijímačem.

V současné „nedigitalizované“ době dochází k mírnému překrývání programů ČT 2 s ČT 4 Sport. Na vině je vyhláška ministerstva kultury, která dává veřejnoprávní televizi za úkol vysílat hlavní sportovní události

celoplošně. Tento „problém“ by se měl vyřešit po zavedení digitálního vysílání v České republice, potom se kanál ČT 2 stane umělecko kulturním programem a sportovní dění zůstane jen v rámci ČT 4 Sport.

Největší předností tohoto kanálu je samozřejmě ucelený přehled a množství sportovních informací, přenosů a zpravodajských relací. Neméně důležitou výhodou je také zaměření obsahu sportovního kanálu i na méně populární sportovní odvětví. Proto Česká televize čas od času uspokojí i fanoušky golfu, badmintonu, bowlingu, šachů, kulečníku či šipek.

3.1.3 Sportovní pořady České televize

Branky, body, vteřiny jsou nejstarším sportovním zpravodajským pořadem. Československá, resp. Česká televize je vysílá již od r. 1956. Informují diváky o důležitých sportovních akcích a výsledcích sportovních utkání.

Bully je hokejový magazín České televize, který rekapituluje výsledky domácí hokejové Extraligy. Jeho součástí bývá přímý přenos vybraného hokejového utkání a nechybí ani rozbor odborníků z řad hráčů, trenérů či hokejových internacionálů. Obdobu zaměřenou na fotbalovou publicistiku představuje **Studio fotbal** pro českou nejvyšší ligu a **Magazín Ligy mistrů** pro nejprestižnější evropskou klubovou soutěž.

Dohráno představuje týdenní zpravodajský pořad, v němž sportovní redaktoři rekapitulují výsledky celého kola české hokejové extraligy, poskytují rozhovory s hráči, vyjádření trenérů apod.

Goalissimo informuje diváky o dění ve světových fotbalových soutěžích. Obdobný pořad specializovaný na zahraniční hokejové ligy ve vysílání České televize chybí.

Nevyhraněným pořadem, který se věnuje sportu obecně, nikoli jen jednomu z jeho odvětví je pořad **Sport ve světě** a jeho domácí paralela **Sport v regionech**. Na všechna odvětví sportu se zaměřuje i **Paralympijský**

magazín, představuje ovšem sportovní dění v oblasti handicapovaných sportovců.

Z oblasti motoristického sportu nabízí Česká televize (především ČT4 Sport) pořady **102 oktanů** (magazín ze světa okruhového motoristického sportu), **Svět motorů** (magazín motoristického sportu), **Motocykly a bikeři** (magazín ze světa motocyklových závodů), **Magazín Moto GP** (magazín nejprestižnějších motocyklových závodů) či **Auto-rallye-cross** (magazín ze světa off roadového sportu)

Dále Česká televize mapuje události i v méně populárních a méně masovějších sportovních oblastech. Díky vyhraněnému sportovnímu kanálu vysílá pořady **Smeč** (volejbal), **Time out** (basketbal, volejbal, házená), **BasketManie** (basketbal), **Biliár** (kulečnickové sporty), **Spurt** (cyklistika), **Total ragby** (ragby, americký fotbal), **Maxtreme** (extrémní sporty).

3.2 Deník Sport

je v současné době jediným celoplošně vydávaným sportovním deníkem. V oblasti tištěné sportovní publicistiky má zcela dominantní postavení. Mimo něj se totiž s psanou sportovní publicistikou setkáme pouze na posledních stránkách klasických seriózních či bulvárních deníků nebo ve specializovaných časopisech (týdeníky či měsíčníky). Tato periodika se ovšem věnují pouze úzkému okruhu sportovních odvětví.

3.2.1 Vývoj deníku Sport

Deník poprvé vyšel v roce 1953 pod názvem Československý sport. Od počátku působily tyto noviny jako univerzální informační zpravodaj, nikdy nebyly vyhraněny jen pro určité sportovní odvětví. V době svého vzniku obsahovaly sportovní zpravodajství na pouhých dvou listech. Oproti současnosti byla s rozsahem výrazně nižší i cena jednoho výtisku. Zatímco

v padesátých letech zaplatil čtenář za deník třicet haléřů, současná cena je 12 Kč za základní vydání (od pondělí do čtvrtka + sobota). V pátek vycházejí noviny společně s přílohou Sport magazín a od roku 2005 je vydáván také Nedělní sport. V čele deníku stojí šéfredaktor Zbyšek Pechr. Noviny vycházejí ve 4 územních vydáních (Praha, Čechy, severní Morava a jižní Morava) s prodaným nákladem kolem 60 tis. výtisků.

Vydavatelem deníku Sport je od roku 2003 společnost Ringier ČR, a.s., která koupila práva na vydávání od tehdejšího vlastníka Československý sport, spol. s r.o.. V roce 1994 patřil Ringieru i oblíbený sportovní časopis Stadion.

3.2.2 Sport magazín

Nástupce dřívějšího suplementu Sport volno. Sport magazín vychází jako pravidelná páteční příloha deníku Sport. Obsahuje řadu reportáží a rozhovorů ze světa sportu, včetně týdenního televizního programu. Magazín je samostatně neprodejný a jeho cena spolu s deníkem je 16 Kč. Prodaný náklad se v červnu roku 2007 pohyboval okolo 62 tis. výtisků a čtenost za první pololetí 2007 cca. 332 tis. čtenářů.

3.2.3 Nedělní sport

Nedělní sport je jediný celostátní nedělník zaměřený na aktuální sportovní dění. Poprvé vyšel v roce 2005. Kromě rozhovorů a reportáží přináší také aktuální sportovní články a výsledky sobotních fotbalových zápasů. Cena Nedělního sportu je 10 Kč.

3.3 Jihočeský sportovní týdeník

Jihočeský sportovní týdeník byl prvním regionální tiskovinou, která se zaměřila výhradně na sportovní dění v určitém regionu. Jak je psáno na titulní straně všech výtisků, jde o oficiální orgán Jihočeské župy fotbalové a jihočeské odbočky soudců československého svazu fotbalového. Přestože vydavatelem byla tedy fotbalová organizace, týdeník se neorientoval pouze na kopanou. Jak je patrné již z titulní strany, vydavatelé měli zájem komentovat i atletiku, hokej, tenis, americké hry, box, bruslařství, cyklistiku, házenou, lyžařství, skauting, šachy, turistiku a vodní sporty. Ve skutečnosti se však týdeník věnoval těmto sportům jen okrajově pouze v některých číslech, některým vůbec.

Jihočeský sportovní týdeník vyšel poprvé 7. března 1922 a naposledy 29. září 1937. Jeho zakladatelem byl předseda Jihočeské fotbalové župy Václav Stehlíček. Po celou dobu měl jeden výtisk osm stran a stál 80 haléřů. Roční předplatné činilo 40 Kč za rok.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Obecně o cizích slovech ve sportu

Čtvrtá část je jakousi předkapitolou následujících analýz. Poskytuje kratší uvedení do problému přejímání cizích sportovních termínů.

Samotný lexém *sport* je původně cizím slovem. Existuje v českém jazyce již stovky let, přesto nikdo nenašel vhodný český ekvivalent. Je otázka, zda má vůbec smysl nějaký primárně český výraz hledat. Asi ne, právě z důvodu, že slovo *sport* je již několik stovek let zažitě.

Podobně jako „sport“ jsou na tom i pojmenování jednotlivých odvětví. Dnes asi nikoho neurazí, když se mluví o *fotbalu* a ne o kopané. Fotbal je v české slovní zásobě zcela zažitý a přestože jde o slovo původně anglické, přijali jsme ho i do českého lexikálního systému. Stejně tak je tomu i s *hokejem*, *tenisem* (pro tyto sporty vlastně ani žádný český ekvivalent nemáme). Neurazí nás *basketbal* (přestože máme košíkovou) ani *volejbal* (odbíjená). Problémy někomu dělají názvy sportovních odvětví zcela mladých a alespoň v České republice nových. Senioři nechápu, proč vidí v televizním programu MS v *curlingu*, když v televizi dávají oblíbenou metanou. Stejně tak se nelze divit hráčům tohoto sportu, že je pro ně prestižnější reprezentovat republiku v *curlingu* a ne stát se nejúspěšnějším českým metařem.

Nejvíce záleží tedy na zvyku a úzu sportovní veřejnosti. Je zcela jasné, že stejně jako *sport* nevznikl u nás, tak i slova, která ho doprovázejí jsou z velké části přejatá z cizích jazyků. Většina sportovních výrazů pochází z angličtiny; atletické termíny, podobně jako olympijské pojmy, jsou především řecké provenience.

Následující kapitoly neposkytnou přehled všech cizích výrazů nalezených v médiích, vybrali jsme pouze termíny něčím zajímavé, neobvyklé. Stranou jsme nechali pojmy zcela zdomácnělé, byť o jejich cizím původu není pochyb (*gól*, *reprezentace*, *penalta*,...)

5. Psaná publicistika

Tato kapitola je zaměřena na analýzu tištěné sportovní publicistiky. Obsahuje dvě podkapitoly diferencované podle časové existence daného periodika.

První podkapitola zkoumá současný deník Sport, náhodně vybrané výtisky z období let 2006 – 2008.

Druhá podkapitola analyzuje výtisky Jihočeského sportovního týdeníku z let 1922 – 1937. Jednotlivá čísla byla vybrána náhodně, nesystematicky.

Na konec pátého oddílu je připojena podkapitola zabývající se sportovní publicistikou na českém internetu.

5.1 Současná tištěná sportovní publicistika

Pro stručnost jazykového projevu užívají novináři ve velkém množství zkratky. Nejinak je tomu ve sportovní publicistice. Zkracují se názvy sportovních organizací, klubů či soutěží.

Obě „S“ si na ligový pohár brousí zuby. (Sport, 16.2.2008, roč. 56., č. 40, s.2)

Do finále na okruhu WTA se Zakopalová vrátila po necelých třech letech. (Sport, 18.2.2008, roč. 56., č. 41, s.19)

Pokud by se stal vítězem Poháru ČMFS tým, jenž v lize obsadí ... (Sport, 16.2.2008, roč. 56., č. 40, s.11)

Zkratky předpokládají alespoň základní orientaci čtenáře ve sportovním prostředí. Je pravda, že základní zkratky zná i sportovní laik (NHL, UEFA, SP, MS, ...), někdy je však zapotřebí orientovat se více ve sportovním prostředí.

Lze krátit původní cizí názvy i české překlady. Proto existuje i více zkratk pro jednu skutečnost (*VC x GP – Velká cena x Grand prix, SP x WC – Světový pohár x World cup*).

Mnohdy dochází k situacím, kdy pro nedostatek prostoru zkracují novináři nejen sportovní termíny, ale i ostatní názvy. Pak dochází k nadpisům, které nemůže sportovní laik rozluštit.

Semifinále ČP Play off O₂ ELH (Sport, 20.3.2008, roč. 56, č. 68, s. 8)

x

Semifinále vyřazovacích bojů České pojišťovny O₂ extraligy ledního hokeje

Záleží samozřejmě i na zvyku, kde jakou zkratku použít. Příkladem je část věty *jednatřicetiletý útočník milánského AC* (Sport na víkend, 16.2.2008, roč. 56., č. 40, s.III). V tomto případě jde o vyjádření, kterému by každý fotbalový fanoušek rozuměl. Italské město Milán má dva špičkové fotbalové kluby (AC Milán a Inter Milán). Často slycháváme termín milánský AC. Přestože i Praha má dva špičkové kluby (AC Sparta, SK Slavia), nenalezneme v tisku větu typu *jednatřicetiletý útočník pražského AC*. Místo toho užíváme spojení *pražská Sparta, pražská Slavie*.

Sportovní publicistika, mluvená i psaná, se samozřejmě neobejde bez termínů, které označují osoby, jež mají se sportem něco společného. Rozdíl mezi mluvenou a psanou publicistikou je v tom, že píšící novinář má větší potřebu hledat synonyma, zatímco televizní komentátor si vystačí s jedním označením, protože posluchač jednoduše za chvíli zapomene, že toto slovo komentátor již použil. Článek, který napíše novinář je trvalý a pokud se v něm objeví několikrát to samé slovo, čtenář si ho všimne. Sportovní komentátor má výhodu v tom, že posluchač se nesoustředí pouze na jeho výkon, ale sleduje i komentovaný zápas. Díky potřebě popsat jednu věc několika různými lexémy se stává, že novinář sáhne po původním cizím slovu, přestože v češtině za něj

existuje adekvátní náhrada. Díky popularizaci sportu jsou ale i tato slova široké veřejnosti známa, a proto se novinář nemusí bát je použít. O takovém rozšíření svědčí i počeštěný pravopis těchto slov.

*...divil se po utkání olomoucký **gólman** Petr Drobisz.* (Nedělní Sport, 17.2.2008, roč. 4., č. 7, s.3)

*Když na tréninku nacvičoval tým útočné akce ve trojici, Žůrkovi posílal **kouč** Hoftych přihrávky do samostatného úniku.* (Sport, 16.2.2008, roč. 56., č. 40, s.5)

*„...mám na něco svůj názor, který je třeba odlišný od jeho,“ usmívá se ostravský **boss**.* (Nedělní Sport, 17.2.2008, roč. 4., č. 7, s.4)

*Rozpráší tým Petra Rady i bez **kanonýra** Fenina mostecký odpor?* (Nedělní Sport, 17.2.2008, roč. 4., č. 7, s.4)

Dochází samozřejmě i k situacím, kdy novinář musí sáhnout po slovu cizím, protože čeština nenabízí adekvátní náhradu nebo je tato náhrada neefektivní (například několikaslovná).

*Jak si povede Mladá Boleslav bez **špílmachra** Matějovského?* (Nedělní Sport, 17.2.2008, roč. 4., č. 7, s.4)

*Trenér Brückner má určitě nějakých osmnáct hráčů, kteří tvoří kostru jeho týmu pro **EURO**.* (Sport, 20.3.2008, roč. 56, č. 68, s.3)

***Deblistům** návrat vyšel.* (Sport, 18.2.2008, roč. 56., č. 41, s.19)

Z cizích jazyků, především z angličtiny, se přejímají i názvy soutěží, herních systémů či rozdělení týmů v soutěži. Některá obecná pojmenování dosáhla již počestění (*konference, divize, ...*), některá jsou sice často užívaná, přesto se u nich zachovává původní pravopis (*play off*).

U názvů cizích soutěží je zvykem psát slova v původním tvaru (*Premier League*). Mezinárodní soutěže zahrnující týmy např. z celého světa či Evropy bývají často přeloženy novináři do češtiny (*Liga mistrů*), zatímco hráči a fotbaloví odborníci užívají i jejich původního názvu (*Champions League*).

V tabulce Jihovýchodní divize se Panthers dotáhli na svého soupeře... (Nedělní Sport, 17.2.2008, roč. 4., č. 7, s.7)

*Ono to bylo pro Slávii těžké, už se těší na **play off**, má hotové druhé místo.* (Sport, 18.3.2008, roč. 56, č. 41, s.13)

*V **Premier League** sice vede s pětibodovým náskokem...* (Nedělní Sport, 17.2.2008, roč. 4., č. 7, s.5)

*Podzim 2007 byl pro Karla Jarolíma skvělý, postoupil se Slávií do **Ligy mistrů**.* (Sport na víkend, 16.2.2008, roč. 56., č. 40, s. 1)

*„To ukáže až **šampionát**,“ pravil Tábořský.* (Sport, 20.3.2008, roč. 56., č. 68, s.2)

V novinách lze nalézt sportovní termíny i lexémy, které se sice užívají i v jiných oblastech života, se sportem jsou však již zcela spojené. Primárně sportovními termíny jsou slova jako *brejk, dres, mečbol, gól, diskvalifikace, skóre, sprint, remíza, stoper, centr atd.* Univerzálními slovy rozumíme slova, která jsou spjata se sportem, užívají se však i v jiných oblastech (*reprezentace, produktivita, favorit, handicap, duel, defenzíva, asistent, angažmá ...*).

*Od slávistů směřoval z levé strany takový vysoký **centr**, padal do brány a já jsem si pro něj lehce vyskočil.* (Sport, 16.2.2008, roč. 56., č. 40, s.7)

*Případné napomenutí by ho **diskvalifikovalo** pro zápas jara proti Spartě.* (Nedělní Sport, 23.3.2008, roč. 4., č. 12, s. 3)

*Zlín má kvalitní hráče a je velmi silný v **brejkovém** přečíslení.* (Nedělní Sport, 17.2.2008, roč. 4., č. 7, s. 3)

*O Baník prostě není ze strany seniorské **reprezentace** zájem.* (Sport, 20.3.2008, roč. 56., č. 68, s.2)

*V zimě z úspěšného týmu odešli za zahraničním **angažmá** Vlček a Švec.* (Sport na víkend, 16.2.2008, roč. 56., č. 40, s. I)

*Most jde do zápasu jako mírný **favorit** a na to není zvyklý.* (Nedělní Sport, 23.3.2008, roč. 4., č. 12, s. 3)

5.2 Psaná sportovní publicistika 1. pol. 20.století

Z hlediska cizích sportovních termínů a přejatých slov nás na Jihočeském sportovním týdeníku zaujme ihned titulní strana (viz. příloha D). Na ní jsou vypsány sporty, jimž se má periodikum věnovat, o nichž má informovat. Názvům sportů rozumí i současný čtenář, rozdíl je však v pravopisu těchto slov. Zcela si totiž zachovávají původní tvar (*athletika, football, hockey, tennis*).

Ani užívání cizích slov uvnitř Jihočeského sportovního týdeníku se nijak zásadně neliší od současné tištěné publicistiky, alespoň co se týče výběru těchto termínů. Novináři znali a používali téměř všechny lexémy, které známe a užíváme i dnes. Přesto se ale objevily termíny, které se nám v dnešní době jeví jako zastaralé, za které jsme si již našli adekvátní náhradu v českém jazyce. Jde především o názvy fotbalových postů.

*Pro domácí, kteří museli nastoupiti bez **centrhalva** Maška jest výsledek překvapením.* (Jihočeský sportovní týdeník, 9.9.1936, roč. 15., č. 1, s. 1)

*V záloze hodně zklamal Skolek, i když neměl proti **forwardu** hostí těžkou úlohu.* (Jihočeský sportovní týdeník, 17.3.1937, roč. 15., č. 21, s. 1)

*Branky za Pištín **centrforward**, za DSK Martinec.* (Jihočeský sportovní týdeník, 24.3.1937, roč. 15., č. 22, s. 2)

***Halvové** jsou nejlepší řadou, vnitřní útok trpěl tentokráte malou pohyblivostí levé spojky.* (Jihočeský sportovní týdeník, 21.3.1922, roč. 1., č. 3, s. 2)

Nejčastěji se setkáme s lexémy, které jsou pro nás dnes naprosto běžné, pravopisně zcela přizpůsobené českému jazyku. V prvorepublikovém tisku mají však podobu původního tvaru. Zdá se, že tehdejší novináři si s psaním

takových slov hlavu nelámali. Objevují se různé varianty pro stejné slovo. Výjimkou nejsou případy, kdy se na jedné straně objeví slovo v již počestěném tvaru, po otočení listu v tvaru původním či upraveném, stále však s příznakem cizího pravopisu (*sezona* x *saisona*, *gól* x *goal* x *goál*, *training* x *trening*, *score* x *skorovat*).

*Stojíme před **sezonou**, od níž si zvláště u nás na českém jihu mnoho slibujeme.* (Jihočeský sportovní týdeník, 7.3.1922, roč. 1., č. 1, s. 3)

x

***Saisona** 1921 znamenala oživení tenisového sportu zdejšího klubu.* (Jihočeský sportovní týdeník, 7.3.1922, roč. 1., č. 1, s. 5)

*Až konec hry jim přináší zasloužený **gól** z pravého křídla.* (Jihočeský sportovní týdeník, 14.3.1922, roč. 1., č. 2, s. 2)

x

*První **goal** za domácí střelí levé křídlo M. Chvála.* (Jihočeský sportovní týdeník, 21.3.1922, roč. 1., č. 3, s. 2)

x

*Náhradní brankář Šachr zachránil několik vyložených **goálů**.* (Jihočeský sportovní týdeník, 17.3.1937, roč. 15., č. 22, s. 2)

*Rovněž i budějovický Slavoj a Slovan připravují se **trainingem** na svoje matsche.* (Jihočeský sportovní týdeník, 7.3.1922, roč. 1., č. 1, s. 3)

x

*K udržení přízně obecnstva jsou hráči povinni pilným a přísným **treningem** odstraniti mnohé nedostatky...*(Jihočeský sportovní týdeník, 17.3.1937, roč. 15., č. 21, s. 1)

*Přes to podařilo se Řežábovi a Táchovi zvýšiti **score** o další dvě branky.*
(Jihočeský sportovní týdeník, 14.3.1922, roč. 1., č. 2, s. 2)

x

*Za vojenský S.K. **skoroval** ještě ve 22. minutě Weis.* (Jihočeský sportovní týdeník, 14.3.1922, roč. 1., č. 2, s. 2)

Bylo již výše uvedeno, že u většiny slov v tomto týdeníku je zachován původní, většinou anglický, pravopis. Nejinak je tomu i u označení obránce, které mnozí užívají i v dnešní době (bek – z anglického back). Redaktoři Jihočeského sportovního týdeníku „ctili angličtinu“ až do té míry, že plurál tohoto označení vytvořili dle anglické gramatiky (typickou koncovkou -s). Na stejné stránce se toto slovo objevilo ještě jednou, opět v původním tvaru, náhle ovšem podrobena české deklinaci.

*Soupeře jejich nelze podceňovati, jednotliví hráči (levé křídlo, oba **backs**) vynikali ...* (Jihočeský sportovní týdeník, 14.3.1922, roč. 1., č. 2, s. 2)

x

*U S.K. Strakonice vynikl útok hned v začátcích, až do zranění pravého **backa**, který musel opustiti hřiště.* (Jihočeský sportovní týdeník, 14.3.1922, roč. 1., č. 2, s. 2)

Na stránkách tohoto prvorepublikového periodika je možno nalézt i slova, která se sportem nemají mnoho společného, stejně ale u nich platí to samé, co pro sportovní termíny. Také tato „obyčejná“ slova jsou psána s původním pravopisem, což v současné době může působit až komicky.

*Na hřištích hrálo se až do pozdního podzimu, až i ve **sweatrech** koncem října.*
(Jihočeský sportovní týdeník, 7.3.1922, roč. 1., č. 1, s. 6)

*Zahajovací zápasy po zimní přestávce nebývají z pravidla tím pravým požitkem pro sportovní **gourmandy**.* (Jihočeský sportovní týdeník, 14.3.1922, roč. 1., č. 2, s. 2)

*Klub doufá, že získá uspořádáním lehkooathletických **meetingů**, přespolních běhů a pestřejší fotbalovou saisonou nové přátele.* (Jihočeský sportovní týdeník, 14.3.1922, roč. 1., č. 2, s. 2)

*V **halfimu** hlavního zápasu štafetový běh.* (Jihočeský sportovní týdeník, 21.3.1922, roč. 1., č. 3, s. 2)

*Ostatní však zahodili i téměř jisté **chance**.* (Jihočeský sportovní týdeník, 29.9.1937, roč. 15., č. 43, s. 1)

Z výše uvedených příkladů lze vyvodit, že v době první republiky nebyla žádná oficiální norma, která by ovlivňovala užívání cizích slov, jejich frekvenci a použití v psaných publicistických textech. Dokazují to nesrovnalosti v pravopisu těchto slov na stránkách Jihočeského sportovního týdeníku. Je ovšem pravda, že toto periodikum nepatřilo mezi celoplošné tiskoviny.

Existuje však důkaz o tom, že redaktoři a vydavatelé Jihočeského sportovního týdeníku o angličtině a cizích slovech ve sportu opravdu přemýšleli. Na titulní straně Jihočeského sportovního týdeníku z 6. února 1923 (č. 48) se objevil článek „Sportovní názvosloví“, s vysvětlením užívání některých cizích slov ve sportu:

„Tedy hned slovo football, kde obvykle naše výslovnost (fotbal) blíží se anglické, nesprávné jest však říkat „fotbal“. České slovo kopaná vystihuje sice výraz anglický, neradil bych je však proto, že slova kopání, kopnutí mají u nás trochu nepříjemný, hrubý zvuk.“

(celý text článku v příloze II)

5.3 Psaná sportovní publicistika na internetu

Internet se stává v poslední době médiem, které nahrazuje denní tisk ale i televizní vysílání. Pro jeho masovou rozšířenost a stále častější užívání jsme se rozhodli analyzovat i sportovní články na sportovních serverech.

Největším sportovním serverem na českém internetu je webová stránka www.sport.cz. Tento web obsahuje články a reportáže podobné příspěvkům v klasických tištěných denících.

Výhodou internetové publicistiky je do jisté míry neomezený prostor. Redaktor sportovního serveru má dostatek místa na vyjádření svých myšlenek, na zhodnocení zápasu, popsání nejdůležitějších situací a nemusí při tom myslet na počet řádků apod. Zveřejňování informací na webové stránky je také rozhodně rychlejší a levnější než u tištěných novin.

Nevýhodou spatřujeme v ještě stále panující nedůvěře české veřejnosti v internetovou komunikaci a zpravodajství. Na internetu se opravdu mohou nalézat nepravdivé informace, za které nikdo nenesení odpovědnost. Tato diplomová práce zkoumala však oficiální registrované servery, které fungují prakticky totožně jako klasické novinové redakce.

Přestože sportovní servery mají stálé redaktory a náplň jejich práce je totožná s prací klasického sportovního novináře, objevili jsme rozdíl mezi výběrem jazykových výrazů redaktora internetového a sportovního novináře. U internetového zpravodajství asi stále přetrvává názor, že jde o něco podřadnějšího a na nižší úrovni než „opravdová“ žurnalistika. Proto na sportovních serverech nalezneme daleko více pravopisných chyb než na stránkách papírových novin. Ze stylistického hlediska se internetové příspěvky jeví jako méně propracované. Na vině je jistě rychlost zveřejňování informací. Za povšimnutí stojí fakt, že články se na sportovních serverech objevují již během zápasů a vyvrcholí pár minut po skončení utkání závěrečným shrnutím.

Snad díky rychlosti a malému času na přípravu nalézáme

v internetových člancích více slov cizího původu, za které nám čeština nabízí plnohodnotnou alternativu.

*Obával jsem se, že soupeř je na něj připravený a využije znalosti situace k rychlému **brejku**.* (<http://fotbal.sport.cz/clanek/128564-otepka-byl-spokojeny-na-paty-pokus-nacviceny-signal-vysel.html>, 21.4.2008)

*Můj **mančaft** byl Ostravě důstojným soupeřem.*

(<http://fotbal.sport.cz/clanek/128564-otepka-byl-spokojeny-na-paty-pokus-nacviceny-signal-vysel.html>, 21.4.2008)

*Sám **forward** věří, že by mu k lepším výkonům pomohlo chytit se pár vstřelenými góly.* (<http://fotbal.sport.cz/clanek/126457-rada-jsme-v-utlumu-musime-se-z-toho-dostat.html>, 20.3.2008)

*Již ve druhém utkání za sebou udržel **gólman** Ústí nad Labem Petr Příkryl čisté konto.* (<http://hokej.sport.cz/clanek/128120-prvni-ligu-nikdo-z-nas-hrat-nechce-hlasi-ustecky-prikryl.html>, 12.4.2008)

*...po přesunu do Česka nastoupí v sobotu od 16:00 proti týmu **kouče** Aloise Hadamczika a v neděli v poledne je čeká severské derby se Švédskem.* (<http://hokej.sport.cz/clanek/128196-hokejiste-finska-predstavi-na-eht-v-liberci-dve-posily-z-nhl.html>, 13.4.2008)

*...**defenzíva** Rossoneri zdaleka kompletní nenastoupí; karetní tresty si musejí odpykat Alessandro Nesta a Kakha Kaladze.* (<http://www.sport.cz/clanek/128133-ac-milan-ma-jednu-z-poslednich-sanci.html>, 12.4.2008)

Stejně jako v ostatních typech médií, i v internetovém zpravodajství dochází k potížím s opakováním stejných slov a hledáním synonym. Přestože jsme konstatovali, že na sportovních serverech se objevují častěji cizí slova než na stránkách papírových deníků, někdy je zřejmé, že cizí slovo užil redaktor coby synonymum za již použitý lexém český.

*Cestu do **Ligy mistrů** máme stále v našich rukou. Nedokážu si představit, že by Milán v **Champions league** chyběl...* (<http://www.sport.cz/clanek/128133-ac-milan-ma-jednu-z-poslednich-sanci.html>, 12.4.2008)

*Hned po změně stran se do pokutového území natlačil z levé strany ostravský František Rajtoral, dokonce se mu podařilo i vstřelit **branku**, ale pro zdvižený praporek pomezního rozhodčího **gól** nebyl uznán.* (<http://fotbal.sport.cz/clanek/125346-slagr-17-kola-viteze-neprinesl-ostrava-remizovala-v-liberci.html>, 18.2.2008)

*Pátý hráč světa se sice nemohl spolehnout na svůj **servis** a nedal ani jedno eso, ale při soupeřově **podání** dokázal využít všechny čtyři možnosti brejku.* (<http://www.sport.cz/clanek/128506-blake-si-zahraje-v-houstonu-poprve-finale-na-antuce.html>, 20.4.2008)

Cizí sportovní výrazy obvykle sportovní fanoušek rozluští a rozumí jim. Mnohdy se ale stane, že se jich v jedné větě nakumuluje příliš a celý úsek zní jako z učebnice angličtiny.

*Díky výbornému **returnu** si Berdych vybojoval **brejkbol**, který skvělým **forhendem** k **lajně** získal pro sebe první **brejk** v zápase.* (<http://www.sport.cz/clanek/128156-dc-berdych-pro-zraneni-kotniku-vzdal-davydenkovi-rusove-jsou-v-semifinale.html>, 13.4.2008)

Jistý vztah k internetové sportovní publicistice mají tzv. onlajnové přenosy či on-line přenosy. Tento typ zpravodajství nelze zařadit mezi oficiální zprávy ze zápasu. Redaktorem takových přenosů může být v podstatě kdokoli a vývoj utkání lze umisťovat na jakékoliv stránky. Existují však oficiální servery, kde pracují stálí redaktoři a snaží se pozvednout tento typ přenosů mezi klasickou sportovní publicistiku.

Redaktor on-line přenosu sedí na stadionu s přenosným počítačem a stejně jako televizní komentátor přenáší dění z utkání široké veřejnosti. Výhodu má samozřejmě televizní komentátor, který hlasem zachytí daleko více než redaktor on-line přenosu napíše do počítače a odešle na webovou stránku.

Tento typ přenosů se začíná v Česku rychle rozvíjet. Určitě není tolik efektivní jako zmiňované televizní zpravodajství, jeho výhodou je však mnohem větší výběr přenosů.

60:00 Konec zápasu.

59:58 Energie vstřelila branku! JIŘÍ HANZLÍK vyslal ránu od modré, kterou nešťastně tečoval Beránek. Asistence: Petr Kumstát.

59:49 Ještě jedno vhazování před Svobodou, který zachytil nahození Karlovarských.

59:14 Ještě jedno zakázané uvolnění hostů. Slávističtí fanoušci děkují ve stoje svým hráčům.

58:32 Do šance se ještě dostal Kristek a Svoboda důrazně vynadal svým spoluhráčům, kteří nedůsledně bránili.

58:19 Trenér Růžička teď pozdravil fanoušky, kteří vyvolávali jeho jméno.

57:35 Energie vstřelila branku! Hosté si připisují čestný úspěch v sedmém finále. VOJTĚCH POLÁK prostřelil Svobodu mezi betony. Asistence: Pech.

57:09 Slavia vstřelila branku! Sup pálil od modré, puk tečoval JIŘÍ VAŠÍČEK a poté se kotouč ještě odrazil od karlovarského obránce a skončil v horním rohu brány. Asistence: Michal Sup.

56:20 Slávisté už zkušeně dohrávají utkání a občas se dostávají do brejků.

54:52 Hosté se ještě snaží o útoky, ale slávistická obrana je pozorná a s přehledem je odráží.

53:51 Diváci povzbuzeni vysokou návštěvou se baví mexickou vlnou.

53:51 Na utkání přišlo 17123 diváků, je vyprodáno a znovu se přepisuje historický rekord extraligy.

(www.on-line.sport.cz, finále O2 extraligy 2008)

Přestože redaktoři ze serveru www.on-line.sport.cz či www.onlajny.cz jsou již zkušení a pracují na nejnavštěvovanějším sportovním on-line serveru, dochází k častým překlepům, stylistickým chybám a nevhodnému výběru výrazových prostředků, především častému opakování stejných výrazů. Pokud ale zohledníme rychlost, za kterou se informace dostane k uživateli (obvykle pár sekund), není důvod na tyto chyby poukazovat.

Jak bylo výše uvedeno, tento typ přímého přenosu se u nás rozvíjí a rychle nahrazuje podobně strukturované rozhlasové přímé přenosy.

6. Mluvená publicistika

Kapitola „Mluvená publicistika“ se zaměří na analýzu vysílání České televize, popř. její předchůdkyně Československé televize.

První podkapitola se zabývá současným vysíláním a užitím cizích slov ve sportovních pořadech se zaměřením na přímé přenosy a komentované zápasy.

Druhá podkapitola se věnuje televiznímu sportu 20. století. Analýze byly podrobeny vybrané zápasy z doby let 1970 – 1996. Z důvodu dostupnosti starých zápasů se zachovalým komentářem se tato podkapitola zaměřila pouze na fotbal.

Podobně jako předchozí oddíl, i šestá kapitola má ve své struktuře sekci zabývající se situací na českém internetu, v tomto případě mluvenou sportovní publicistikou.

6.1 Současná mluvená sportovní publicistika

Česká televize je veřejnoprávním médiem, tudíž dodržování spisovného jazyka a správnost vyjadřování je pro ni jedním ze základních úkolů. Televizní pracovníci, komentátoři, publicisté a moderátoři se řídí závaznými Pravidly českého pravopisu.

Analýza jazykových projevů sportovních komentátorů objevila tendence v užívání co nejméně cizích slov. Sportovní redaktoři a komentátoři se vyhýbají příznakovým cizím lexémům, dávají přednost slovům zcela českým nebo přejatým, ovšem zcela zažitým. Pokud se ve vysílání objeví slovo, za které čeština poskytuje efektivní náhradu, plyne většinou z úst netelevizních pracovníků, např. hostů ve studiu

*Slavia slevila ze svého **teambuildingu** (Jaroslav Hřebík, ČT 2, Studio fotbal, 18.2.2008)*

...*takový klasický power forward, takový silový útočník.* (Martin Hosták, ČT 2, Buly, 27.3.2008)

Přestože se publicisté snaží užívat lexémy zcela české, občas jsou nuceni tento „trend“ změnit. Některé cizí lexémy jsou již zcela zažity a divák je vnímá jako zcela nepřiznakové. Vnímáme ale, že i k takovým slovům hledají komentátoři české ekvivalenty (*gól x branka, penalta x pokutový kop, aut x zámezí, faul x nedovolený zákrok*).

Podle analyzovaných pramenů docházíme k závěru, že komentátoři užití raději striktně české slovo i v případě, kdy je cizí slovo efektivnější. Sousedství *pokutový kop* je totiž slyšet častěji než kratší a pro vyslovení efektivnější *penalta*. Dokonce i krátké a notoricky známé slovo *gól* slyšíme spíše v momentu, kdy je vstřelen (komentátor tedy jedná pod vlivem emocí a hledá co nejefektivnější lexém). Posléze si v rekapitulaci vystačí se slovem *branka*.

Užití konkrétního slova závisí samozřejmě také na potřebě hledat synonyma a nepoužívat stále striktně jeden lexém. Jak bylo již výše zmíněno, v televizním komentování však tato potřeba není aktuální do té míry jako v publicistice tištěné.

Existují sporty, které obsahují přímo ve svých pravidlech cizí slova. U takových sportovních odvětví je komentátor přímo nucen tato slova použít. Přestože z nich přiznakovost a cizost bude číšet asi v každé době, mnohdy u nich dochází k počestnému pravopisu.

Ted' se podívejte, to byl takový klasický bodyček. (Martin Hosták, ČT 2, Buly, 28.3.2008)

...*za takový krosček se není čemu divit.* (Petr Vichnar, ČT 2, 21.2.1998)

Přestože jsme zde naznačili tendenci komentovat striktně českými slovy, liší se samozřejmě situace podle jednotlivých mluvčích. Lze ale konstatovat, že pracovníci České televize užívají minimum cizích příznakových slov ve srovnání s komerčními televizemi.

...a ve své **one-man show** vede o 206 bodů. (Sportovní noviny, TV Nova, 8.3.2008)

Je pravda, že v některých případech uijí i komentátoři České televize cizího slova. Jde však o lexémy, kterým musí běžný sportovní divák rozumět a z televizního vysílání je na ně zvyklý.

*Teplíce postavily trvalým **presinkem** Spartu do nepříjemné situace.* (David Kozohorský, ČT 2, Studio fotbal, 10.3.2008)

... *Tomanův **centr** ztečoval za Mensatorova záda.* (Robert Záruba, ČT 2, Buly, 28.3.2008)

*Tahle přesilovka, kdy **skórovali**, měla úplně všechno.* (Martin Hosták, ČT 2, Buly, 28.3.2008)

*Je to jeho první **hattrick** v kariéře.* (Robert Záruba, ČT 2, Buly, 14.1.2008)

... *Tomanův **centr** ztečoval za Mensatorova záda.* (Robert Záruba, ČT 2, Buly, 28.3.2008)

Dochází také k situacím, kdy sportovní publicista „sáhne“ po lexému, který je příznakový svoji archaičností. Dříve se hojně užíval, dnes je slyšet jen sporadicky.

Rosa se nepotatil, jeho otec byl totiž vyhlášeným šutérem. (Pavel Čapek, ČT 2, Studio fotbal, 10.3.2008)

Rajnochova kopačka stehno spartánského špílmachra skutečně zasáhla. (Jaromír Bosák, ČT 2, Buly, 17.3.2008)

...je to takový ten typ útočného beka. (Michal Dusík, ČT 2, Buly, 28.3.2008)

Někdy se pravidlo o dodržování češtiny a vyhýbání se cizím slovům, pokud pro to není nějaký důvod, stane osudným i pro samotného komentátora. Na následujících ukázkách je patrné, že si moderátor svoje počínání uvědomil okamžitě a stihl se ihned opravit.

To byl asi dvoumetrový ofsajd, tedy postavení mimo hru. (Michal Dusík, ČT 2, Buly, 21.3.2008)

...jako by českobudějovičtí s tím icingem, s tím zakázaným uvolněním, počítali. (Michal Dusík, ČT 2, Buly, 21.3.2008)

Problémem souvisejícím s přejímáním cizích slov je také přechylování ženských jmen. V České republice je to téma, které se týká nejen sportovní publicistiky. Dotazovaní komentátoři České televize (Jaromír Bosák, Robert Záruba, Pavel Čapek, Vladimír Drbohlav) na otázku přechylování ženských jmen shodně odpověděli, že cizí ženská jména přechylují. Činí tak z důvodu doporučení Ústavu pro jazyk český Akademie věd a dle platných Pravidel českého pravopisu, podle kterých se jako veřejnoprávní médium Česká televize řídí.

V odpovědi jednoho z výše jmenovaných komentátorů se objevilo negativní slovíčko *bohužel*, což naznačuje nelibost s přechylováním. Není divu,

poněvadž televizní pracovníci jsou v kontaktu se sportovci, pohybují se mezi nimi, mluví cizími jazyky a nejsou zvyklí na tento český fenomén.

Komentátoři shodně odpověděli i na to, že jim dělá problém nepřechylování z úst hostů ve studiu. Hosté, většinou z řad sportovců či trenérů, nejsou zvyklí přechylovat vůbec, a proto je moderátoři neopravují. Je ovšem pravda, že někdy situace vyzní až komicky, když komentátor přechyluje a host nikoliv.

*Záhrobská: Nahoře člověk nevnímá, jestli jede zrovna **Paerson** nebo **Schild**.*

*Svěcený: Takže vítězný sjezd Anji **Paersonové** vám unikl?*

*Záhrobská: Ano, neviděla jsem ani **Paerson** ani **Schild**.*

6.2 Televizní sportovní publicistika minulosti

Televizní utkání v kopané se na obrazovkách Československé, resp. České televize komentují již dlouhou řádku let. Za nejlepšího fotbalového hlasatele je bezesporu považován Karol Polák. Asi všichni současní komentátoři ho mají za svůj nedostižitelný vzor, protože pan Polák dokázal popisovat nejen dění na hřišti, ale neobyčejně vtipně a originálně přibližoval atmosféru v hledišti, počasí i perličky ze soukromí hráčů.

Do roku 1993, v době společného státu Čechů a Slováků, bylo federální normou ustanoveno, že každé mezistátní utkání musí být komentováno českým i slovenským jazykem. Slovenské straně přibližoval zápasy již zmiňovaný Karol Polák.

Spolu s ním tvořil federální tandem Vít Holubec. Komentátor, který byl velice zkušený, ale často zastiňovaný právě Karolem Polákem. Vít Holubec byl jistě uznávanou osobností ve svém oboru, ale diváci ČST (později ČT) mu nechtěli odpustit jeho strohost a někdy až nudnou monotónnost. Není se čemu divit, protože pan Holubec se specializoval především na popisování děje na hřišti a nevěnoval se mimofotbalovým tématům, kterými právě Karol Polák oslňoval. Holubec ve skrže nepoužíval žádné metafory ani přirovnání a soustředil se téměř jen na identifikaci hráčů, kteří byli právě u míče. Díky tomu pak v jeho přenosech zůstávaly delší tiché úseky, které diváci z Polákova komentování neznali.

U Víta Holubce je velice patrný posun v používání cizích slov před rokem 1989 a po něm. Zatímco finále Mistrovství světa z Bělehradu okomentoval téměř samými původními českými slovy, jen občas si pomohl anglicismy, utkání mezi ČSFR a USA z roku 1990 bylo plné *ofsajdů*, *autů* a místo brankáře stál najednou mezi tyčemi *gólman*.

Stejně tak je tomu i s použitím termínu *penalta* či jeho českého ekvivalentu *pokutový kop*. Na příkladu stejných dvou utkání je patrné, že Vít Holubec se „přestal bát“ užívat výrazy, které již nebyly schovány za železnou

oponou. Zatímco finále ME z roku 1976 vyhráli českoslovenští reprezentanti na *pokutové kopy*, v roce 1990 vstřelil Michal Bílek Američanům gól z *penalty*.

Poté nastupuje nová vlna fotbalových komentátorů a užívání cizích slov v přenosech zažívá zajímavé skoky. Po roce 1989, jak bylo uvedeno výše, Vít Holubec užívá mnoho cizích termínů, totéž napodobuje i Pavel Čapek. Jeho komentování evropského šampionátu z roku 1996 je plné *defenzivní* či *ofenzivní* činnosti, *kombinační* hry, dlouhých *pasů*, přesných *centrů* a dokonce Václava Němečka coby českého *playmakera*. Od té doby ale jakoby si čeští komentátoři uvědomovali, že jim čeština k přibližování utkání divákům stačí. Najednou i sám Pavel Čapek užívá termínu dlouhý *pas* jen v okamžiku, kdy před ním následovala krátká přihrávka, tudíž je potřeba užít synonyma pro přihrávku dlouhou.

Jeho mladší kolega Jaromír Bosák, jakýsi následovník Karola Poláka v originálních přirovnáních, jako by se cizím termínům záměrně vyhýbal. Užívá je především jen pro oživení přenosu. Nejspíše proto také vybírá slova sice původně cizí provenience, ale velmi zřídka používaná a mladou generací chápána jako již zastaralá. Jedním z příkladů je termín „*šutér*“ jako označení často střídajícího hráče. Ale jak bylo uvedeno výše, Jaromír Bosák užívá často striktně českých výrazů, které jen občas okoření klasickými internacionalismy. Tam, kde jeho zahraniční kolegové křičí do mikrofonu „Nice shot“, Jaromír Bosák sdělí českým divákům, že to byla ale „pumelice“.

6.3 Mluvená sportovní publicistika na internetu

V České republice není ještě tolik rozšířené mluvené slovo na internetu. V poslední době lze ale nalézt komentované přímé přenosy či alespoň záznamy na serverech internetových rádií či televizí. Nejrozšířenějšími a nejužívanějšími servery tohoto typu jsou produkty České televize www.fotbalzive.ct24.cz a www.hokejzive.ct24.cz.

Na těchto stránkách se setkáme s psanými sportovními články, nalezneme zde i přímé přenosy vybraných utkání či záznamy nebo nejdůležitější akce zápasu. Nevýhodou těchto stránek, z hlediska mluvené publicistiky, je fakt, že neplacené přímé přenosy na tomto serveru jsou totožné s přímými přenosy vysílanými na televizní obrazovce. Sledování jiného než televizního utkání je na těchto serverech zpoplatněno.

Přesto jsou však tyto servery hojně navštěvovány především pro svůj archiv nejdůležitějších akcí téměř všech zápasů. K jejich populárnosti přispívá i fakt, že příspěvky i komentáře na těchto serverech pochází „z pera“ zkušených komentátorů České televize.

Tyto servery jsme nepodrobili jazykové analýze, poněvadž se jedná prakticky o stejné komentátory a stejné výrazy, které byly popsány již v kapitole 6.1 Současná mluvená sportovní publicistika.

7. Ofsajd či postavení mimo hru?

Sedmá kapitola se zaměří pouze na jeden lexém. Termín ofsajd je výjimečný hned z několika hledisek. Známe ho z fotbalu i z hokeje, pokaždé ale znamená něco jiného. Ve fotbalových pravidlech je to jediné slovo s příznakem cizosti.

Ofsajd = postavení mimo hru. Z angl. *off-side* (původně přísl.) z *off* (pryč) a *side* (strana)¹⁷

Termín ofsajd si jistě zaslouží samostatnou kapitolu, poněvadž jde o slovo, které má výjimečné postavení v současné sportovní slovní zásobě. O jeho jedinečnosti svědčí fakt, že v současných pravidlech kopané je ofsajd jediným lexémem s příznakem cizosti (*Hráč je v ofsajdové pozici, je-li blíže k soupeřově brankové čáře než míč a než předposlední hráč soupeře*¹⁸). Ostatní termíny v oficiálních pravidlech jsou vykládány a pojmenovávány striktně česky, přestože jsou zcela zažita jejich přejatá synonyma (*aut x míč mimo hru*). Jiným slovem přejatým je pojmenování pro kapitána (vedoucího mužstva). Tento lexém však ztratil svou příznakovost. Přestože jde o termín přejatý, není u něj důvod k diskusi, zda ho užívat či najít k němu nějaký vhodný český ekvivalent.

Ohledně užívání lexému ofsajd již diskuse proběhla. Jejím výsledkem bylo již zmíněné kodifikování tohoto slova v oficiálních českých pravidlech fotbalu. Předseda pravidlové komise Českomoravského fotbalového svazu ing. Jaromír Kureš pro změnu názvosloví vidí několik důvodů:

1. české názvosloví má být blíže celosvětovému

¹⁷ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 1. vyd. Voznice : Leda, spol. s r. o., 2004. s. 424. ISBN 80-85927-85-3.

¹⁸ Pravidla fotbalu platná od 1.7.2003, str. 66

2. postavení mimo hru by se nemělo plést s hokejovým výkladem tohoto pojmu (proto ve fotbalu ofsajd, v hokeji postavení mimo hru)
3. málokdo dokázal rozlišit pojmy „mimo hru“ a „postavení mimo hru“ (mimo hru znamená dostat se s míčem do zámezí, do autu; postavení mimo hru je dnešní ofsajd)
4. slovo ofsajd je krátké, jasné a výstižné - přijali ho všichni fotbaloví odborníci, komentátoři atd.

Výraz ofsajd je relativně mladý. V oficiálních fotbalových pravidlech se objevuje od roku 1995. Předtím se objevoval pouze termín postavení mimo hru (*Hráč je v postavení mimo hru, je-li blíže k soupeřově brankové čáře než míč...*¹⁹).

Jak bylo výše zmíněno, terminologická problematika tohoto druhu přetrvává i v ledním hokeji. Zde se v pravidlech zachovává stále termín postavení mimo hru, přestože často slycháváme i v hokeji pojem ofsajd. Tato terminologická nejednotnost je patrna například v situaci, kdy rozhodčí odpíská postavení mimo hru a komentátor na stadionu ohlásí ofsajd. Potíže s odlišením těchto pojmů mají i zkušení sportovní komentátoři České televize (*To byl asi dvoumetrový ofsajd, tedy postavení mimo hru*²⁰)

O termínu ofsajd, jeho užití a výslovnosti se můžeme dočíst již v roce 1923 v Jihočeském sportovním týdeníku: *„Pro pojem offside (ofsajd), což znamená tolik jako stranou, mimo hru, nemáme běžného českého názvu; slycháme však i staré pražské sportsmany vyslovovat slovo to po česku písmenu za písmenou, což nevypadá pěkně.“*²¹

Ukázka z JST z 29. září 1937 dokazuje, že ofsajd býval femininem. V tehdejší době se řadilo k rodu střednímu: *„Soudce p. Lohoňka neuznal regulérní branku Hradce pro dosti nejisté offside.“*

¹⁹ Pravidla kopané platná od 1.9.1984, str. 74

²⁰ České Budějovice – Karlovy Vary, 22.3. 2008, ČT 2, Michal Dusík

²¹ Jihočeský sportovní týdeník, 6. února 1923, roč. 1., č. 48, s. 1

8. Přehled cizích slov sportovní publicistiky

V této kapitole následuje výčet všech slov cizích či cizího původu, které se objevily po analýze jazykových projevů psané i mluvené sportovní publicistiky. Spolu s výčtem následuje i jednoduché vysvětlení pojmu, resp. jeho české označení a jazykový původ.

aréna = současný moderní název pro sportovní stadiony; původně prostor pro gladiátorské zápasy; z latiny přes němčinu

asistent = zástupce trenéra, rozhodčího; z latiny

aut = zámezí, prostor za pomezí čarou; z angličtiny

axel = krasobruslařský prvek; podobně *lutz*, *ridberger*, *tulup*, *salchov*; názvy prvků podle jejich objevitelů

baseball = pálkovaná; z americké angličtiny

basketbal = košíková, míčový sport; z angličtiny

bekhend = úder hraný na opačné straně těla; původně tenisový termín; dnes například i v hokeji; z angličtiny; opak *forhand*

bodyček = zastavení soupeře tělem; hokejový termín; z angličtiny

brejk = v hokeji či fotbalu náhlý únik útočícího hráče k brance; v tenisu prolomení soupeřova podání; z angličtiny

catcher = chytač; baseballový post; z angličtiny

centr = ve fotbalu přihrávka z křídla před branku, v hokeji střední útočník; z angličtiny

cyklokros = terénní cyklistický závod; podobně *autokros*, *motokros*

defenziva = obrana; z latiny přes němčinu; opakem *ofenzíva*

distanc = znemožnění sportovního startu vlivem zraněním či trestem; z latiny přes němčinu

double = tenisová čtyřhra; z angličtiny

dres = sportovní úbor; rozlišení jednotlivých hráčů, týmů; z angličtiny

Euro = ve fotbale zažitý zkrácený mezinárodní výraz pro mistrovství Evropy

fanoušci = náruživý přívrženec; z angličtiny

faul = nedovolený zákrok; z angličtiny; *faulovaný, vyfaulovat se, faulující hráč*

fifteen = základní element tenisového bodování; z angličtiny; *fifteen* → *game*
→ *set*

finále = závěr, závěrečný zápas vylučovací soutěže; předtím *semifinále*,
čtvrtfinále, osmičfinále; z latiny přes němčinu a italštinu

fotbal = kopaná; míčový sport; z angličtiny

gól = branka; z angličtiny

gólman = brankář; z angličtiny

grand prix = velká cena; název sportovních soutěží; především motorismus;
ze španělštiny a francouzštiny

hokej = kolektivní sport; lední, pozemní; z angličtiny

home run = čtyřmetový odpal; baseballový výraz; z angličtiny

icing = zakázané uvolnění; hokejový termín; anglický výraz

kapitán = vedoucí mužstva z řad hráčů (v tenisu i nehrající kapitán); z latiny

kouč = trenér; původně baseballový výraz, dnes se používá u sportu obecně;
z angličtiny

krosček = druh hokejového nedovoleného zákroku; z angličtiny

kurt = tenisové hřiště, dvorec; z angličtiny

mančaft = mužstvo; z němčiny; podobně z angličtiny *tým*

mečbol = rozhodující podání v zápase; v tenise, volejbale; z angličtiny;
podobně *setbol, gamebol*

mítink = příležitostné atletické závody; z angličtiny

ofsajd = postavení mimo hru; ve fotbale; v hokeji se užívá český termín; z
angličtiny

penalta = pokutový kop; fotbalový termín; jinde například *penalizovat*; z
angličtiny

playmaker = hráč, který tvoří hru, schopný kombinace; fotbalový termín;
anglický výraz; z němčiny *špílmachr*

play off = vyřazovací boje; vyvrcholení většiny ligových soutěží; z angličtiny

raketa = tenisové náčiní, páčka s výpletem; z francouzštiny přes němčinu

representace = národní tým; výběr nejschopnějších hráčů; z francouzštiny přes němčinu

ritern = tenisový úder reagující na soupeřovo podání; vrácení podání; z angličtiny

servis = podání; tenisový termín; z latiny přes angličtinu

sezona = časové období, ve kterém probíhá sportovní soutěž; z francouzštiny přes němčinu

shutout = výraz pro situaci, kdy brankář nepustí ani jeden gól v zápase; anglický výraz

slalom = závod, při němž závodník překonává trať vymezenou brankami; z norštiny

smeč = prudké sražení míče do pole soupeře; z angličtiny

sprint = krátký závod s maximálním vypětím po celé trati; z angličtiny

stoper = fotbalový post, obránce; podobně *libero*, *bek* (i v *hokeji*); z angličtiny

standardní situace = souhrnný výraz pro přímý, nepřímý a rohový kop

šampionát = mistrovství či sportovní soutěž; z francouzštiny

šutér = často střelující hráč; fotbalové označení; z angličtiny

teč = lehce změnit směr míče či puku; z angličtiny

telemark = způsob dopadu skokanů na lyžích

tenis = míčový sport; z angličtiny

tiebreak = zkrácená hra; tenisový termín; z angličtiny

timeout = oddechový čas; z angličtiny

trenér = cvičitel; český ekvivalent se v současnosti nepoužívá; z angličtiny

univerzál = hráč připravený nastoupit na jakýkoli post; původně volejbalový termín; z latiny přes francouzštinu

volej = zasažení míče v letu; z angličtiny či francouzštiny

volejbal = odbíjená; kolektivní míčový sport; z angličtiny

9. Vyhodnocení dotazníků

Krátký dotazník obdrželo osm sportovních komentátorů České televize. Otázky byly směřovány k užívání cizích slov v komentování jednotlivých sportovních odvětví. Dotazník byl poslán a vyplněn pomocí elektronické pošty, tudíž nebylo možné reagovat ihned doplňujícími otázkami. Výběr respondentů byl nahodilý a mezi dotazovanými se nachází komentátoři populárních sportů (fotbal, hokej, tenis, atletika), ale i sportů nových a v České republice začínajících (golf, baseball).

Na otázku „Ve kterém sportu se podle Vás nachází nejvíce slov cizího původu“ odpověděli komentátoři různě. V odpovědích se objevil tenis, jachting, akrobacie na lyžích, dvakrát baseball, dvakrát golf. Jeden respondent má názor, že míra cizích slov je v každém sportu přibližně stejná.

Komentář: Z odpovědí je zřejmé, že respondenti uvedli sporty, které nejsou pro české diváky natolik běžné a obvyklé (mimo tenis). Usuzujeme z toho, že v těchto sportovních odvětvích není cizích slov fakticky více, ale pro jejich nízkou frekvenci užívání mají stále příznak cizosti, zatímco například fotbalové termíny – většinou také cizí provenience – stačily zdomácnět a přizpůsobit se české slovní zásobě.

Všichni dotazovaní si myslí, že cizí slova ke sportu patří, protože sportovní terminologie vychází z cizích jazyků a čeština v některých případech neposkytuje plnohodnotnou alternativu. Jedna z odpovědí obsahovala myšlenku, že slova pocházející z angličtiny se pro české diváky jeví více „česky“ než lexémy pocházející z latiny.

Komentář: Bylo již výše napsáno, že mnohdy český jazyk alternativu nabízí, avšak pro komentování by tato náhrada byla neefektivní (např. dlouhá, víceslovná), proto komentátor sáhne raději pro cizí ekvivalent.

S myšlenkou „větší cizosti“ latinských názvů se neztotožňujeme. Angličtina je sice v dnešní době rozšířenější, proto se může jevit jako srozumitelnější, latina je zde však již několik staletí a latinská slova (*stadion, atletika, olympiáda*) už jistě zdomácněla a nejeví se tolik cizí jako nová slova anglická.

Podobně se všichni respondenti shodli na faktu, že v současnosti se objevuje daleko více cizích slov ve sportu v porovnání s minulostí. Důvody vidí v rozšíření angličtiny, internacionalizaci jazyka a v zájmu o „nové sporty“ (baseball, curling, golf, ragby, ...).

Komentář: Je pravda, že český divák je v dnešní době připraven na anglické termíny ve sportu, protože tento jazyk se rozšířil prakticky do všech oblastí života. Současně lze souhlasit s internacionalizací jazyka nejen ve sportu, ale i v ostatních sférách. „Nové“ sporty obsahují termíny, které jsou stejně anglické a cizí jako termíny fotbalové či hokejové. Rozdíl je pouze v jejich frekvenci a znalosti významu těchto slov. Fotbalové termíny se jeví jako méně cizí z důvodu jejich masového rozšíření a dlouhé tradice fotbalu u nás.

Jeden z komentátorů označil za mezník v rozvoji užívání cizích slov ve sportovní publicistice rok 1989, ostatní konstatovali, že jde o vývoj a že žádný konkrétní mezník neexistuje.

Komentář: Netroufáme si odhadnout, zda existuje nějaký konkrétní mezník, od kterého by se užívání cizích slov rapidně změnilo. Spíše se přikláníme k názoru postupného vývoje a vyvrcholení v současné době typické pro internacionalizaci jazyka a rozšíření angličtiny do české slovní zásoby.

Nikdo z osmi dotazovaných si nemyslí, že čeština by sama o sobě ke komentování stačila a argumentují tím, že i slova, která vnímáme jako česká mají původ v jiném jazyku. Odpovědi poukazují na to, že v každém sportu existují nenahraditelné termíny – slova, za která čeština nenabízí adekvátní náhradu (viz. fotbalový *ofsajd*).

Komentář: Bylo již napsáno, že i samotné slovo *sport* je původně slovem cizím a do češtiny prakticky nepřeložitelným. Proto je logické, že i například názvy jednotlivých odvětví mají cizí původ. Není proto možné komentovat tenis bez cizích slov, protože čeština nenabízí překlad ani tohoto názvu. Podobně jako za tenis, nemá čeština náhradu ani za slovo hokej či golf. U ostatních sportů se ekvivalenty vytvořily, přesto se ale spíše užívá původního cizího termínu (fotbal – kopaná, basketbal – košíková, volejbal – odbíjená, baseball – pálkovaná, curling – metaná; ...)

Všichni respondenti odpověděli, že preferují české lexémy před cizími slovy. Přesto ale znovu upozornili, že někdy komentování bez cizích slov není vůbec možné (viz. krasobruslařské prvky nazvané podle jejich objevitelů – cizí jména *axel, lutz, ridberger, salchov, tulup*,...; podobně způsob skoku do výšky *flop, stredl*; termíny „nových“ sportovních odvětví, pro které čeština náhradu ještě nestačila vymyslet – v golfu *rough, fairway, hybrid, wedge, putt, green*; v baseballu *catcher, home run*).

Komentář: Z pozorování a analýzy komentovaných zápasů lze potvrdit, že komentátoři se cizím slovům opravdu vyhýbají, pokud naleznou dostatečně známý a efektivní český ekvivalent. Podle informace od dotazovaných neexistuje však žádné oficiální doporučení ani nařízení ze strany vedení České televize o míře a frekvenci užívání cizích slov ve sportovní publicistice. Vše tedy záleží na jazykovém vkusu jednotlivých komentátorů.

Závěr

Cílem této diplomové práce nebylo vyhodnotit, zda jsou cizí slova pro sportovní publicistiku prospěšná či nikoliv. Myslím, že objektivně tento problém asi ani vyhodnotit nelze. Každý má jiný jazykový vkus, někdo má blíže k jazykovým puritánům z doby národního obrození, někdo zase ke kosmopolitnímu pojetí jazyka. Argumentem těchto „puritánů“ bývá nesrozumitelnost cizích slov. Proto je třeba pečlivě odlišit důvod užití tohoto slova. V některých případech opravdu nelze užít jiného termínu někdy se však setkáváme se slovy, které mnozí vnímají jako zbytečně nesrozumitelné.

V České televizi jsme se s takovými zbytečnými slovy prakticky nesetkali. Pokud bylo nějakého nesrozumitelného slova užito, ihned došlo k jeho vysvětlení. Ostatním slovům průměrný český sportovní divák rozumí.

V deníku Sport jsme našli jediné slovo, které se mnohokrát opakuje, přestože není tolik známé jako jeho ekvivalent. Jedná se o slovo *kouč*, které se jinde objevuje pouze při potřebě najít synonymum ke slovu *trenér*. Pravda je, že ani *trenér* není původně český výraz, přesto je ale jistě obvyklejší a známější. Termín *kouč* pojmenovával původně pouze trenéra baseballu, později se sémantika tohoto slova přenesla i na ostatní trenéry. V současném českém jazykovém systému stojí jistě dál od jazykového centra, proto se nám jeví jeho užití jako zbytečně nesrozumitelné.

Jihočeský sportovní týdeník byl překvapením výzkumu. Zatímco většina lidí (viz. dotazník z kap. 9) si myslí, že rozmach angličtiny ve sportovní oblasti zažíváme právě v současné době, regionální prvorepublikový tisk nám dokazuje, že tomu tak není. Novináři tehdejší doby užívají termínů, kterým dnes rozumí jen opravdoví sportovní čtenáři (*centrforward*, *halvové*, *backs*,...). U známějších slov nás zase překvapil rozkolísaný pravopis, převážně pak pravopis původní (*goal*, *court*, *foul*, *trainer*,...).

Vzpomeňme ještě na československý film Škola, základ života z roku 1938 režiséra Martina Friče a na výroky typu: „Tak já pleju (ve smyslu hraji)“

z úst Theodora Pištěka. K tomu výroky z filmu Innemanna Svatopluka Muži v offsidu z roku 1931. Po shlédnutí těchto filmů si uvědomíme, že prvorepubliková doba je typická právě pro anglické výrazy ve sportu. Netroufáme si odhadnout, proč právě doba mezi roky 1918 – 1939. Uvědomme si ale, že jde o dobu jisté společenské hierarchizace (továrníci x dělníci). Možná tedy jde o jakýsi projev nadřazenosti, zvláště pokud si všimneme, že takové výroky pronáší ve filmu spíše výše postavené postavy (ve filmu Škola, základ života ředitel školy). Z toho důvodu docházíme k hypotéze, že stejně tak jako mají vězni svůj argot, tak výše postavení lidé měli svoji angličtinu.

Při porovnání psané a mluvené sportovní publicistiky docházíme k názoru, že žádné patrné rozdíly v užití cizích slov neexistují. Rozdíly jsme nespatriily v míře a frekvenci cizích termínů, ani ve způsobu jejich užití.

Velké rozdíly nejsou ani při porovnání mluvené publicistiky minulé a současné. Jednotnost je dána především faktem, že televize v Československu začala vysílat v roce 1953, první sportovní přenos proběhl v roce 1955, tehdy ještě nekomentovaný. V archivu se dochovaly jen záznamy z velkých sportovních akcí doby jen nedávno minulé. Tyto akce komentovali převážně hlasatelé, kteří působí u mikrofonu České televize dodnes, proto o žádné dramatické rozdíly nejde. Jistý posun a změna je patrná kolem roku 1989, ovšem nelze mluvit o nějakém systémovém posunu, spíše o nastoupení nových individualit.

Jediný rozdíl mezi zkoumanými kategoriemi spatřujeme v internetové publicistice. Redaktoři sportovních serverů se „nestydí“ užívat cizích slov i v případě, kdy k tomu není jakýkoliv důvod. V nadměrném počtu užívají cizí lexémy i v situacích, kdy za ně český jazyk nabízí vhodnou a stejně efektivní alternativu. Důvody tohoto počínání spatřujeme nejspíše ve větší anonymitě internetových novinářů. Internet je jistě hojně užívaným fenoménem, přesto ale důvěra v něj je výrazně nižší než v tištěná či televizní média. Možná proto dochází v internetových článcích k mnohem většímu množství chyb než v novinách papírových.

Analýza i průzkum mezi sportovními publicisty dokázal, že cizí slova jsou a budou pro sportovní oblast důležitá. Stejně jako dala Kanada světu hokej, Velká Británie fotbal a tenis či USA baseball, převzal svět s těmito sporty i termíny a názvosloví. Přestože dochází ve vývoji těchto sportů k pokusům o české pojmenování jednotlivých situací a postů, ne vždy se český ekvivalent vžije a nahradí původní cizí termín.

V odborných publikacích se dočteme, že sportovní termíny přejímá česká slovní zásoba z angličtiny. Dokazoval by to i původ nejběžnějších sportů (Velká Británie, USA, Kanada,...). Nezapomeňme však na Řecko jako kolébkou největší sportovní události minulosti i současnosti. Řečtina a latina předaly světu pojmenování pro olympiádu či atletiku, královnu sportu. Kapitola 8 však dokazuje, že sportovní termíny nemusejí být jen anglické či latinské. Nacházíme zde mnoho slov z němčiny, francouzštiny a například lyžařské názvosloví má svůj původ v Norsku a ostatních skandinávských zemích.

Důvody užívání cizích slov jsou zřejmé. Jedná se buď o neexistenci české alternativy k cizímu slovu (*sport, tenis, kapitán*) nebo alternativa existuje, není ale z hlediska užití efektivní (*gól – branka, centr – přihrávka z křídla před branku*). Cizího slova užívají novináři také při potřebě synonyma k již použitému slovu českému (*nedovolený zákrok – faul, pokutový kop – penalta, zámezí – aut*). Posledním důvodem je pak oživení přenosu použitím nevšedního slova (*šutér, špílmachr, playmaker*).

Výhody a nevýhody užití takových slov vidí každý jinak. Nevýhodou je určitě možnost neporozumění slovu ze strany diváků či čtenářů. Nutno říct, že průměrný divák by měl rozumět všem slovům, které publicisté užívají. Výhodu spatřujeme ve větší efektivitě při komentování. Není tomu tak jistě ve všech případech, ale většinou bývá cizí slovo kratší a výstižnější než jeho český překlad. Proto zní určitě lépe, když v emotivní chvíli vykřikne komentátor *gól*, než sice český, ale jinak nikterak emočně zbarvený výraz *branka*. Poslední výhodou je jistě i internacionalizace jazyka. Divák, kterého domácí televize

„naučí“ mezinárodním sportovním termínům se jistě bude orientovat lépe při sledování utkání zahraniční televize, přestože cizí jazyk nemusí ovládat.

Závěrem je třeba dodat, že užití cizích slov ve sportovní publicistice není nijak oficiálně nařízeno či kodifikováno. Záleží na jazykovém vkusu a vytríbenosti daného publicisty. Záleží na jeho umění použít v daný okamžik to nejefektivnější a nejvýstižnější slovo. Pokud toto novinář zvládne, nikdo mu pak nebude vytýkat, zda použil lexém domácí či cizí.

Použitá literatura

BEČKA, Josef Václav. *Jazyk a styl novin*. 1. vyd. Praha : Novinář, 1973. 220 s.

BEČKA, Josef Václav. *Sloh žurnalistiky*. 1. vyd. Praha : Novinář, 1986. 256 s.

ČECHOVÁ, Marie, et al. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha : ISV nakladatelství, 2003. 342 s. ISBN 80-86642-00-3.

ČERNÝ, Otakar. *Brankám bylo padesát : aneb díky táto*. 1. vyd. Praha : Česká televize, 2007. 171 s. ISBN 978-80-85005-81-3.

DANEŠ, František, et al. *Kapitoly z praktické stylistiky*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1955. 121 s.

FILIPEC, Josef, ČERMÁK, František. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 1985. 284 s.

FILIPEC, Josef, et al. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha : Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1446-2.

GREPL, Miroslav, et al. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. upr. vyd. Praha : NLN, s. r. o., 2000. 799 s. ISBN 80-7106-134-4.

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha : SPN, 1986. 196 s.

HAVRÁNEK, B. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura.. In HAVRÁNEK, B., WEINGART, M. *Spisovná čeština a jazyková kultura*.. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1932. s. 32-84.

HEŘMANSKÝ, Jaroslav. *Moderní anglicko-český slovník sportovních výrazů*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2003. 610 s. ISBN 80-86598-46-2.

HRDINA, Ivan. *Kulturní publicistika v rozhlase*. 1. vyd. Praha : SPN, 1988. 165 s.

CHLOUPEK, Jan, et al. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Praha : SPN, 1991. 296 s. ISBN 80-04-23302-3.

JEDLIČKA , Alois, FORMÁNKOVÁ, Věra, REJMÁNKOVÁ, Miloslava. *Základy české stylistiky*. 1. vyd. Praha : SPN, 1970. 224 s.

JELÍNEK, Jaroslav, BEČKA, Josef Václav, TĚŠITELOVÁ, Marie. *Frekvence slov, slovních druhů a tvarů v českém jazyce*. 1. vyd. Praha : SPN, 1961. 587 s.

JELÍNEK, Milan. *O jazyku a stylu novin*. 1. vyd. Praha : Rudé právo, 1957. 182 s.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6. přeprac. vyd. Praha : SPN, 1998. 862 s. ISBN 80-7235-023-4.

NĚMEC , Igor. *Rekonstrukce lexikálního vývoje*. 1. vyd. Praha : Academia, 1980. 196 s.

OSVALDOVÁ, Barbora, et al. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.

POKORNÝ, Ludvík. *Úvod do české lexikologie*. 1. vyd. České Budějovice : Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích, 1979. 104 s.

Pravidla kopané : Platná od 1.9.1984. 2. vyd. Praha : Olympia, 1985. 138 s.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník.* 1. vyd. Voznice : Leda, spol. s r. o., 2004. 752 s. ISBN 80-85927-85-3.

ŠTORKÁN, Karel. *Publicistické žánry.* 1. vyd. Praha : Novinář, 1980. 349 s.

Internetové zdroje

Česká televize - historie [online]. Česká televize, 1996-2008 [cit. 2007-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct/historie/index.php>>.

Ringier a.s. : Deník Sport [online]. c2001-2006 [cit. 2007-12-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.ringier.cz/scripts/detail.php?id=324>>.

www.fotbalzive.ct24.cz

www.hokejzive.ct24.cz

www.sport.cz

www.online-sport.cz

www.onlajny.cz

Seznam příloh

Příloha č. I Titulní strana prvního vydání JST

Příloha č. II Sportovní názvosloví

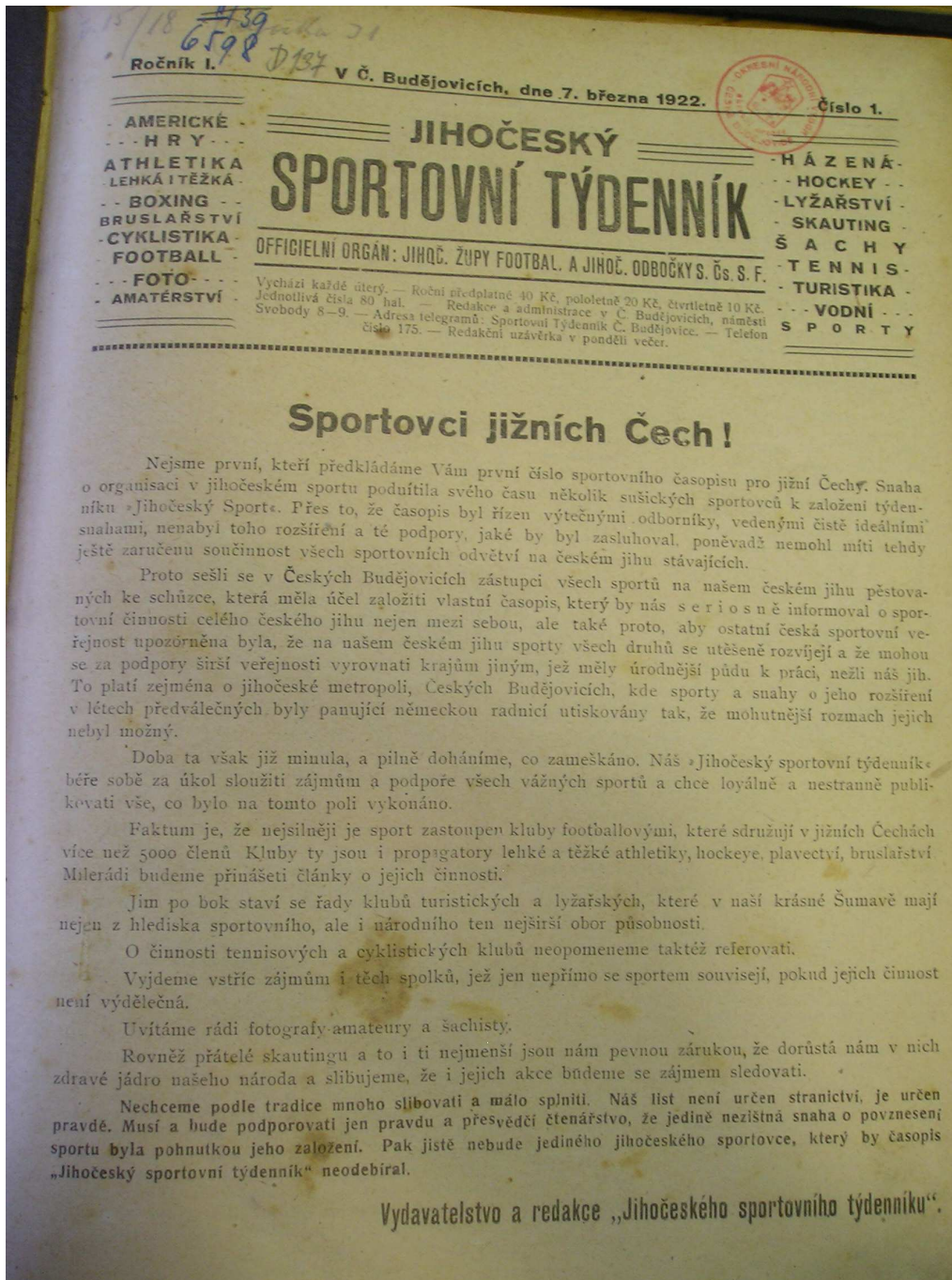
Příloha č. IV Otázky z dotazníku pro sportovní komentátory

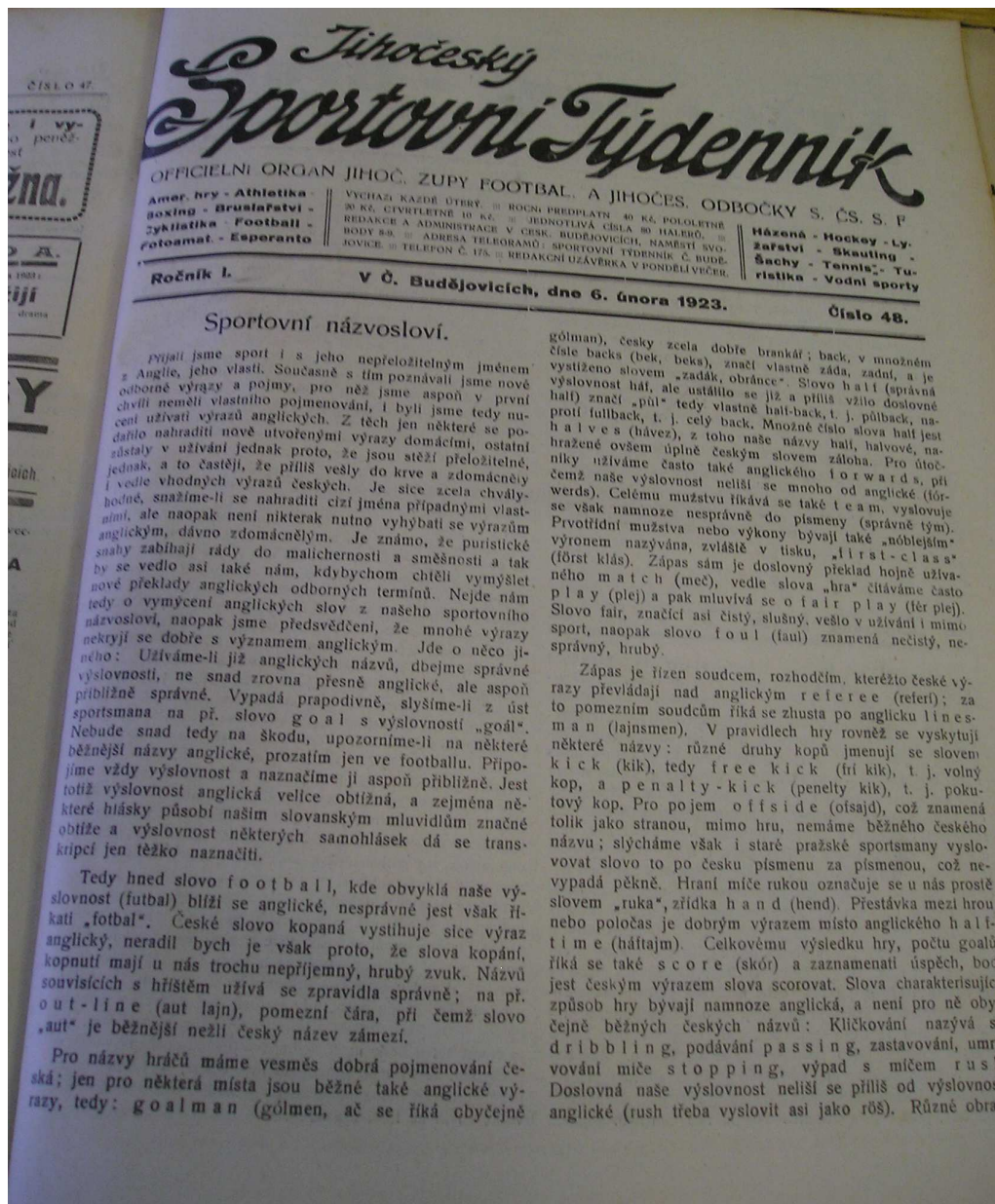
Příloha č. V Titulní strana deníku Sport

Příloha č. VI Výroky Jaromíra Bosáka

PŘÍLOHY

(7. března 1922, roč. I, č. 1)

Příloha č. III Titulní strana posledního vydání JST
(4. listopadu 1937, roč. XV, č. 48)

JIHOČESKÝ SPORTOVNÍ TÝDENÍK

OFICIELNÍ ORGÁN JIHOČ. ŽUPY FOOTBALLOVÉ, JIHOČ.
ODBOČKY FOOTBALL. SOUDCŮ, ČES. SKI-KLUBU, JIHOČ.
OKRSKU ČS. A. A. U. ŠACHOVÉ ŽUPY, ČESKÉHO TENNIS-
KLUBU A RADIOTECHNIKY V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH.

Ročník XV. V Č. Budějovicích, ve čtvrtek 4. listopadu 1937. Číslo 48.

Podzimní kolo ve světle čísel.

V podzimním kole župního championátu bylo sehráno 28 zápasů, v nichž padlo 133 branek, bezmála 5 v každém zápase průměrně. Nejvíce branek v jednom zápase bylo docíleno při Strakonice—Písek — 8 (5:3), nejméně ve třech: Hradec—Volyně, Protivín—Písek a Písek—DSK Tábor — 1:0. Nejčastější výsledek byl 3:0, docílen byl čtyřikrát, třikrát bylo hráno 4:1, 5:1 a 5:2, dvakrát bylo hráno 7:0, 4:2 a 2:1, score 2:0 6:0, 6:1, 7:1, 5:3 oběto se vždy jen jednou. Ani jednou nebylo hráno 3:1 a 3:2, ně jsou to výsledky jiný dost běžné. Z 28 zápasů jen jediný skončil nerozhodně — Strakonice—Volyně 3:3.

Tucet nejlepších střelců: Lippert 11, Matouš, Chudoba, Holman po 7, Kolář, Sandera a Vodrážka po 6, Píza, Balvín po 5, Režábek, Blažko a Lenc po 4 (podrobnou tabulku střelců v klubech uveřejňujeme na jiném místě). Nejlepší střelci byli na levé straně útoku: spojky dali 28 a křídla 23 branky.

Vyloučeno bylo celkem 12 hráčů, z toho Cvač a Hnup dvakrát. Nejvíce provinilců bylo v pátém kole 10. října — čtyři, nejméně t. j. žádný ve druhém kole 12. září. Bílý prapor vlaje nad mužstvem SK Sušice a SK Strakonice, z nichž ani jeden hráč se neprovinil a nebyl vyloučen. Prím vede Meteor se 3 hráči, Volyně, Tábor, Písek a Protivín po 2 a Hradec jeden. Těmto dvanácti hráčům naměřila trestní komise dohromady 34 týdnů a 21 měsíce diskvalifikace.

K řízení 28 zápasů podzimního kola bylo delegováno 14 soudců, z nichž Fiala řídil 4, Štípek, Křenek, Kindl po 3, Šroub, Sládek, Jordák, Lohonka a Slabý po 2, Chalupníček, Tomola, Švamberg, Reich a Hovorka po 1.

Mistrovští střelci v klubech:
Sušice (28): Lippert 11, Vodrážka 6, Blažko 4, Kahoun 3, Bureš, Kestler, Bulka a Spěváček po 1.
Meteor (31): Matouš 7, Kolář a Sandera po 6, Balvín 5, Lenc 4, Hovorka 2, Nonfried 1.
Strakonice (25): Chudoba a Holman po 7, Švehla 3, Telinger 3, Šurych 2, Stehno, Šüss a Nálepa po 1.
Písek (16): Struska a Mergl po 3, Jouza, Slavík a Linhart po 2, Hašek, Jiran, Nevšimal a Horký po 1.
Volyně (13): Filař, Nový a Škřivan po 3, Podléšák 2, Sebera a Vodrážka po 1.
Hradec (11): Píza 5, Kubík 3, Krýžl, Koblasa a Lesserl po 1.
Protivín (8): Režábek I. 4, Pilař 2, Kečkl a Režábek II. po 1.
DSK Tábor (6): Konvalinka 3, Hnup 2 a Ebert 1.

Krásný sport na hřištích 28. října.

XI ZÁPAD KLUBU JZF PORÁŽI KOMB. DIVISI ČES. BUDEJOVIC 2:1, MĚSTSKÁ XI ČB—POSÁDKOVÁ XI ČB 5:2, XI HRADECKÉHO OKRSKU—MĚSTSKÝ TEAM TÁBORA 8:2, V HRADCI ČISTÝ ZISK, V BUDEJOVICÍCH BEZ ZISKU.

Krásné počasí přálo podniku sportovců, kteří v rámci své činnosti, na hřišti, oslavovali 28. října svátek osvobození Vlasti. Na hřišti SKČB shromáždilo se dosti četné obecenstvo, aby vytvořilo důstojný rámec slavnostním podnikům, bohužel při nízkém vstupném nestačil přínos na očekávaný finanční efekt podniků, až ani počet diváků neodpovídal významu a poslání dne. Čtyři dresovaní mužstva pozdravil v přestávce mezi zápasy předseda JZF p. prof. L. Bařa, zdůrazniv význam 28. října pro národ a sportovce. Po něm promluvil milý host z ústředí, předseda ČSFSF p. řed. B. Kaan, který předal přítomným zástupcům posádky čestnou plaketu Mistra Jana Husi za podporu sportu a spolupráci. Plaketu převzal a případný projev učinil tělovýchovný referent, p. pplk. Borovička. Za město České Budějovice přislíbil podporu sportu i náměstek starosty p. továrník V. Požárek. Po té byla vztyčena státní vlajka, již všichni přítomní vzdali čest. Stejným slavnostním aktem zahájen byl župní podnik v Jindř. Hradci za vedením p. tov. Šingra jistě bezvadně aranžován, když vykazal čistého zisku přes 600.— Kč. Potvrzuje to jen původní námět, aby bylo uspořádáno více podniků ve větších městech JZF.

Representační zápasy měly následující průběh a výsledky:

MĚSTSKÁ XI—POSÁDKOVÁ XI 5:2 (2:1).
Městský team, sestavený z hráčů DSK Meteor, Rožnova a Čtyř Dvorů, se velmi brzy a dobře sehrál. Hebig a Laně byli průběžně a technicky vyspělé spojky, jimž starý rutiner Kolář ihned porozuměl a tak spolu vytvořili skvělé trio i konečný výsledek. Záloha kryla dobře forvard vojínů, který stál a padal s Čermákem. Píza vedle něho se pro jeho sobeckost neuplatnil. Dobře hrála obrana Meteoru, doplněná Posekaným ze Dvorů. Branky dali: Laně a Hebig po 2 a Posekaný z penalty, za vojáky Čermák a Píza. Soudcoval p. Kindl.

ŽUPNÍ XI—DIVISNÍ XI ČB 2:1 (1:1).
První poločas tohoto hlavního zápasu ukázal v boji dva rozdílné elementy. Na jedné straně ležernost a skorem nezáměrně, na druhé straně přímo živelný zájem všech hráčů župní XI, pravý amaterský elán, při tom však vyspělá hra, promyšlenost akcí, radost ze hry a snaha po nejlepším výsledku. A ten jim také byl v podobě zaslouženého vítězství nejlepší odměnou. Západ župy nastoupil v sušičko-strakonické sestavě: Hrdlička, Kuchař, Konvalinka, Spěváček, Chudoba, Pešek, Blažko, Lippert, Vodrážka, Chudoba, Holman.

Divise SKČB-Stadion: Dědič, Smolinský, Struska, Ziegler, Brož, Štěpánek, Piloušek, Albrecht, Cvač, Zasadil, Mothel.

U županů byla bezvadná obrana, v záloze hrál výborně Chudoba, oba krajní se poctivě snažili. Útok byl nejlepší řadou župy. Dobře veden Vodrážkou, měl jen více zameštrnávat pravou stranu. Důkazem toho byl krásný finish, na němž měla právě strakonická strana velký podíl a Chudoba také víc než zasloužené přišel k poctě střelce vítězné branky. To je však jen detail, celek hrál nádherně, takže divišní obrana nakonec musela kapitulovat. U divise nutno přece jen pochválit poctivý výkon Smolinského, Struska si několikrát kiksнул, záloha měla za slabě hrajícím útokem stížen úkol nadmíru. Forvard divise si vůbec nerozuměl... Velkou chybou bylo zařazení rekonvaliscenta Albrechta, jehož výkon se proto výmysky kritice. Velmi slabý byl Piloušek, Cvač přivodil oslabení řady, když si »vymnul« své zasloužené vyloučení pro způsob hry, který se rozhodně nehodil do rámce slavnostní a reprezentace před zraky vynikajících hostů. Jediným nebezpečným mužem byl Mothel, Zasadil nevynikl na spojce, ani na křídle. Celek hrál hluboko pod divišní formou. Energickým a objektivním rozhodčím tohoto utkání byl p. Štípek. Branky župy dal Vodrážka a Chudoba, za divisi Mothel.

O la třídu na třech frontách.
SK Viktorie Tábor—SK Čelkovice 1:3 (1:0). Mistrovský zápas, hraný dne 31. t. m. na Dělnickém stadioně v Táboře. Překvapující vítězství hostů, které jest spravedlivé, neb předčili domácí v každém směru ucelenější hrou. U hostů vynikli střední záložník Toupalík, brankář Rípa a levý záložník Melena, který se stal obětí bezohledné a životu nebezpečné hry levého obránce domácích Pauliše zlomením noby v 38. min. II. poločasu. Branky za domácí: Rípa, za hosty: Toupalík, vlastní domácích a Melena. Jediným nebezpečným mužem byl Mothel, Zasadil nevynikl na spojce, ani na křídle. Celek hrál hluboko pod divišní formou. Energickým a objektivním rozhodčím tohoto utkání byl p. Štípek. Branky župy dal Vodrážka a Chudoba, za divisi Mothel.

Příloha č. IV

Otázky z dotazníku pro sportovní komentátory

1. Která sportovní odvětví převážně komentujete?
2. Ve kterém sportu se podle Vás nachází nejvíce slov cizího původu?
 - a) z Vámi komentovaných sportů
 - b) ze všech sportů obecně
3. Myslíte si, že slova cizího původu jsou pro sportovní publicistiku důležitá?
4. Jak byste porovnal užívání cizích slov ve sportovní publicistice v minulosti a současnosti?
5. Jaké období byste označil za mezník v rozvoji užívání cizích slov ve sportovní publicistice?
6. Myslíte si, že čeština by sama o sobě ke komentování stačila?
7. Preferujete pro komentování slova cizí nebo česká?
8. Pokuste se, prosím, vypsát cizí slova (ze sportu, který komentujete), které k tomuto sportu patří, resp. bez kterých si komentování nedokážete představit.

STRANA 6 Jarolímův trest: 4 zápasy a 250 000 korun

12 Kč ČTVRTEK 3. DUBNA 2008 • WWW.DENIKSPORT.CZ
ROČNÍK LVI • ČÍSLO 79 • VYDÁNÍ ČECHY

Sport

SYNOTip
NASAŤTE SPRÁVNÝ KURS

FORTUNA
vsadte se

Baroš: Na EURO se zase odrazím nahoru!

EXKLUZIVNĚ

FOTBAL
Liga mistrů: Fenerbahce porazilo Chelsea
Strana 2

FOTBAL
Fantastický Ronaldo děsí Čechy
Strana 3

HOKEJ
Jandač zvažuje, zda opustí Budějovice
Strana 9

MILAN BAROŠ
Foto SPORT: Michal Beránek

PRAHA – Před čtyřmi roky na EURO v Portugalsku zářil. Dal pět gólů, stal se nejlepším střelcem šampionátu. Pak však kariéra Milana Baroše nabrala dráhu lochnesky. Jednou byl nahoře, pak zase dole. Vystřídal čtyři kluby. Mnozí ho už dávno odepsali. Baroš si však věří. „Každý má nějaké období útlumu, já si to také prožil. Teď potřebuji nastartovat. Bylo by super, kdyby mi vyšlo EURO a od toho bych se zase mohl odrazit. Já s fotbalem nekončím, je mi šestadvacet. Myslím, že do nejlepšího fotbalového věku teprve přijdu,“ tvrdí přesvědčivě Baroš v exkluzivním interview pro Sport.

STRANA 4 a 5

VELKÁ SOUTĚŽ DENÍKU Sport
Slávisté proti spartanům!
Podpořte svůj tým a zároveň vyhrajte!
Zatím vede Sparta nad Slavií 58,4 %:41,6 %
STRANA 8

UŽ ZÍTRA VE SPORT MAGAZÍNU
Sportovní géniové
Co má společného Lukáš Bauer s Lendlem, Maradonou nebo Jordanem?
+ TV PROGRAM pro sportovní fanoušky

Sport MAGAZÍN
FENOMENI SPORTU

Příloha č. VI

Výroky Jaromíra Bosáka

„Ševčenko neprorazil. To by u toho musel být jeho otec, tankista.“

„Hraje se jen na jedné polovině hřiště, z toho bude mít radost správce hřiště.“

„Stadionem zní brazilská samba, zatímco pruský marš se ztrácí někde v dáli...“

„Ledviny Igora Gluščeviče vyslaly nebezpečnou střelu.“

„Úúúúúúú, to byl pane zákrok! Tak ten bych nepřál ani nejlepšímu příteli mé ženy!“

„A ve vzduchu zavoněla sádra po zákroku Zagarokise.“

„To byla kosa jak od prvorepublikového zemědělce...“

„Fadiga, ten než by kopl do míče pravou, tak by radši oběhl náměstí.“

„A jedna poznámka ke slávistické obraně: Tak takhle nějak vypadá chaos.“

„Tak to bylo o prsa korejské ženy.“

„Kdyby se Praha dala napojit na energii, která teď vychází ze strahovského stadionu, tak by se tady svítilo ještě 14 dní.“

„Tohle byla střela, kterou by chytila i babička na židli.“

„A toto mělo s fotbalem asi tolik společného, jako čabajka s racionální výživou.“

„Pořadatelská služba i policie se chovaly tak, jako by šlo o přátelák k výročí 1. máje a ne o derby.“

„No jak tak na Smeichela koukám, tak bych se s ním nechtěl hádat o to, kdo bude mýt nádobí.“

„Tady by se dal vzpomenout kolega Shakespeare: "Mnoho povyku pro nic.“

„Kolik fotbalistů si může dovolit postupovat v plné rychlosti s míčem na branku, nedívat se na nohy a balón, mít hlavu zvednutou a poslepu servírovat míč kolegovi do jasné šance? Nevím, ale mám pocit, že jich nebude víc, než prstů na ruce zasloužilého lesního dělníka po třiceti letech práce s pilami všeho druhu.“

